

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Механізм формування фінансової стратегії в системі управління підприємством за матеріалами ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС.017086.01.01.00

Виконав: студент II курсу, група ФБСм-21-1 _____ Антон ВЕСЕЛОВСЬКИЙ
Підпис, дата Ім'я, прізвище

Керівник: д-р. екон. наук, професор _____ Ніла ХРУЩ
Підпис, дата Ім'я, прізвище

Нормоконтролер _____
Підпис, дата Ім'я, прізвище

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри
д-р. екон. наук, професор

_____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, прізвище

_____ 2022 р.

Зміст

Вступ	5
1 Теоретичні засади формування фінансової стратегії в системі управління підприємством	8
1.1 Економічна сутність фінансової стратегії підприємства та її місце в системі стратегій підприємства	8
1.2 Концептуальні засади формування фінансової стратегії підприємства	18
2 Аналітичні аспекти стратегічного фінансового аналізу підприємств	28
2.1 Стратегічні напрями розвитку вітчизняних підприємств малого бізнесу	28
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький в 2019-2021 роках	37
3 Напрями удосконалення механізму формування фінансової стратегії в системі управління підприємством	53
Висновки	65
Список використаних джерел	69
Додатки	75

Вступ

Актуальність теми. Незважаючи на складну ситуацію, економіка України перебуває в процесі активної інтеграції в світову економічну систему. Перехід на якісно новий рівень управління, відрізняється стратегічним характером рішень, обґрунтованістю, послідовністю і результативністю дій. Це вимагає суттєвих змін до визначення стратегічних цілей підприємств, завдань сталого розвитку та їх фінансової стратегії. Відповідно формування ефективної фінансової стратегії є важливим компонентом успішної діяльності будь-якого підприємства незалежно від розміру, організаційно-правової форми та виду діяльності. Важливість ролі фінансової стратегії обумовлена ефективним управлінням активами, обіговими коштами, витратами, інвестиціями, фінансовими результатами підприємства, плануванням основних фінансово-економічних показників на довгострокову перспективу.

Питанням формування та реалізації фінансової стратегії присвячено безліч публікацій. Серед найбільш вагомих сучасних досліджень варто відзначити праці Г. Алексіна, В. Аранчій, О. Гончаренко, Н. Голич, І. Демків, Л. Завідної, О. Зорі, М. Данилюк, В. Лазурчина, П. Макаренка, В. Матвійчук, Є. Мироненка, Г. Партин, А. Череп, Ю. Юрченко, В. Янковської та ін. У той же час, підходи до формування фінансових стратегій, організація процесу їх розробки потребують оновлення та подальшого розвитку. Про це свідчить відсутність єдиного підходу до сутності фінансової стратегії, послідовності етапів формування фінансової стратегії підприємства, принципів його здійснення, визначення місії та цілей фінансової стратегії, які б комплексно враховували різні характеристики діяльності підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо механізму формування фінансової стратегії підприємства. Відповідно до визначеної мети у кваліфікаційній роботі поставлено такі завдання:

- узагальнити теоретичних підходів до визначення сутності фінансової стратегії підприємства;
- охарактеризувати ключові теоретичні концепції, що складають базу для формування фінансової стратегії підприємства;
- з'ясувати роль та місце фінансової стратегії в системі стратегій підприємства;
- здійснити аналіз сучасного стану розвитку малих підприємств України;
- здійснити оцінку фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт» та виявити основні проблеми фінансово-господарської діяльності підприємства;
- удосконалити механізм формування фінансової стратегії підприємства та визначити необхідний інструментарій.

Об'єктом дослідження є процес формування фінансової стратегії підприємства. Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти формування фінансової стратегії підприємства.

В ході проведення дослідження були використані загальнонаукові та фундаментальні положення і принципи сучасної економічної теорії, а саме: логічного узагальнення і синтезу – для визначення сутності фінансової стратегії підприємства, класифікації їх видів; економіко-статистичні методи – для оброблення статистичної інформації та даних фінансової звітності ПП «Ліфт Стандарт»; графічні методи – для візуалізації результатів аналізу.

Інформаційною базою дослідження є матеріали монографій, наукові публікації за темою дослідження, матеріали конференцій, статистичні дані, звітність ПП «Ліфт Стандарт», інформаційні ресурси мережі інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

дістали подальшого розвитку:

- сутність поняття «фінансова стратегія підприємства», яку запропоновано визначати як комплекс стратегічних фінансових цілей та завдань підприємства, які пов'язані із фінансуванням, інвестуванням, розподілом фінансових ресурсів, досягнення яких забезпечує стійкі конкурентні переваги та максимізацію

вартості підприємства, яке, на відмінну від існуючих, є комплексним, враховує її сутність, спосіб та очікуваний результат реалізації;

– елементи механізму формування та реалізації фінансової стратегії в частині поєднання послідовних та взаємопов'язаних блоків розробки фінансової стратегії з розподілом їх на етапи, що сприятиме покращенню якості фінансової стратегії.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретико-методичних засад формування фінансової стратегії у діяльності малих підприємств.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема: III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2022 р., м. Хмельницький).

Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в науковій праці обсягом 0,13 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 75 сторінок друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 16 рисунків та 2 додатки. Список використаних джерел складається із 50 найменувань.

1 Теоретичні засади формування фінансової стратегії в системі управління підприємством

1.1 Економічна сутність фінансової стратегії підприємства та її місце в системі стратегій підприємства

Сучасні умови господарювання в Україні обумовлені значними викликами для суб'єктів господарювання, серед яких варто виділити: вплив невизначеності зовнішнього середовища, посилення конкуренції на ринку, вплив пандемії Covid-19, введення воєнного стану на території країни, інші фактори ендогенного та екзогенного впливу. Зазначені фактори є наслідком суттєвих фінансово-економічних проблем в діяльності підприємства, зокрема: отримання негативних фінансових результатів діяльності підприємств, що призводять до порушення фінансової стабільності та втрати чистого оборотного капіталу; нестачі власного капіталу, що призводить до залучення довгострокових джерел фінансування та зростання частки короткострокової кредиторської заборгованості; порушення фінансової стійкості, що впливає на ліквідність, платоспроможність та рентабельність підприємств. Все це вимагає від суб'єктів господарювання посилювати систему стратегічного управління в усіх напрямках здійснення фінансово-господарської діяльності з метою більш ефективного використання ресурсів підприємства. Ефективна система стратегічного управління підприємства має створити стійкі конкурентні переваги та сприятливі умови для розширення та закріплення позицій підприємства на ринку.

Визначення ролі і місця фінансової стратегії підприємства будується на визначенні стратегії підприємства. В. Стадник, М. Йохна під поняттям «стратегія» розуміють «модель діяльності підприємства у короткостроковій та довгостроковій перспективі, яка приймається для досягнення стратегічних цілей

його власників і враховує можливості та обмеження внутрішнього та зовнішнього середовища» [42].

О. Кравченко трактує стратегією підприємства як «результат, сукупність взаємозалежних рішень, що визначають пріоритетні напрямки використання ресурсів, зусиль підприємства для реалізації його місії, забезпечення довгострокових конкурентних переваг на цільових ринках, як засіб реалізації інтересів підприємства» [25].

Ревуцька А. О., Дибенко Г. І визначають стратегію «як план, що представляє собою послідовність дій, які враховують нестабільність зовнішнього та внутрішнього середовища, яку розробляє підприємство для досягнення поставлених цілей та випереджуючої адаптації в динамічно змінному середовищі» [36].

Як бачимо, більшість дослідників вважають, що стратегія підприємства це своєрідний плані розвитку, який визначає основні показники діяльності підприємств на довгострокову перспективу, згідно із передбаченими варіантами розвитку підприємства.

Результативність діяльності стратегії значною мірою визначається фінансовою стійкістю, стабільністю та прибутковістю діяльності підприємства. Тому ключову роль в розробці стратегії управлінням підприємством відіграє фінансова стратегія. Вона охоплює всі основні сфери фінансової діяльності суб'єкта господарювання, які пов'язані з процесами формування оптимального обсягу фінансових ресурсів та їх використанням, координацією грошових потоків підприємства, відіграє важливу роль у забезпеченні рентабельності діяльності підприємства.

Необхідно відзначити, що одні науковці розглядають фінансову стратегію як важливу складову в розробленні стратегії розвитку підприємства, інші – як одну із головних функцій фінансового менеджменту. В таблиці 1.1 здійснено аналіз різних поглядів й підходів науковців до трактування сутності поняття «фінансова стратегія підприємства», що дало змогу сформулювати власне узагальнене його визначення.

Таблиця 1.1 – Теоретичні характеристики сутності поняття «фінансова стратегія підприємства»

Автор	Трактування поняття
М. Білик	«інструмент перспективного управління усією фінансовою діяльністю організації, підпорядкованого реалізації цілей загального її розвитку в умовах істотних змін макроекономічних показників, системи державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури фінансового ринку і пов'язаної з цим невизначеності» [3]
А. Семенов	«генеральний план дій щодо забезпечення підприємства грошовими коштами: повнота виділення грошових доходів, мобілізація внутрішніх ресурсів, максимальне зменшенню собівартості продукції, правильний розподіл й використання прибутку, визначення потреби в обігових коштах, раціональне використанню капіталу підприємства» [41]
Л. Наумова	«концепція управління в сфері формування, розподілу і використання фінансових ресурсів компанії, направлена на досягнення поставлених цілей» [31]
А. Асаніна	«визначає генеральний напрямок фінансового розвитку та стосується найважливіших аспектів фінансової діяльності підприємства: формування та використання прибутку, рішень щодо структури капіталу та виплаті дивідендів, вибору форм і способів інвестування, оптимізації податкових виплат» [2]
П. Макаренко, В. Аранчій, О. Зоря, Ю. Лашко	«довготерміновий фінансовий план (програма) розвитку діяльності підприємства для досягнення поставленої мети, для підвищення вартості підприємства та забезпечення його фінансової рівноваги, фінансової стійкості та розвитку підприємства» [28, с. 4]
В. Янковська	«визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства, що включають в себе формування, управління та планування його фінансових ресурсів з метою підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги» [50, с. 183]
О. Гончаренко	«підпорядковується стратегії розвитку підприємства і реалізує основну функцію фінансового менеджменту, тобто впроваджує стратегічні завдання та політику підприємства через поєднання регуляторної, розподільної та контрольної функцій фінансів» [10, с. 37]
Л. Дикань	«стратегія, що спрямована на управління його фінансовими ресурсами» [15]
Л. Зайцева	«фінансовий план дій, пов'язаний з ризиком і невизначеністю, метою якого є ефективний розвиток у рамках сформованої місії, довгострокових фінансових цілей, розробленої корпоративної стратегії, що являє собою фінансування шляхом формування, мобілізації, координації, розподілу та використання фінансових ресурсів компанії» [20, с. 99]
Ю. Лукіна	«фінансова політика, метою якої виступає підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги» [27]
Авторське визначення	комплекс стратегічних фінансових цілей та завдань підприємства, які пов'язані із фінансуванням, інвестуванням, розподілом фінансових ресурсів, досягнення яких забезпечує стійкі конкурентні переваги та максимізацію вартості підприємства

Джерело: узагальнено та запропоновано автором

Аналіз теоретичних підходів визначення сутності поняття «фінансова стратегія підприємства», дозволив виявити певні дискусійні домінанти в існуючих трактуваннях. Ряд авторів [15, 31, 50] розглядають поняття з лише позиції використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей. Варто зазначити, що роль фінансових ресурсів важлива на усіх рівнях управління підприємством, однак не є вирішальною при визначенні стратегічного напрямку розвитку підприємства. Окремі автори [2, 33, 41], визначають фінансову стратегію як плану управління поточною діяльністю окремого підрозділу. Проте таке трактування обмежує управління лише поточною діяльністю підприємства, що суперечить самій сутності стратегії, формування та реалізація якої спрямована на досягнення довгострокових цілей. Інші автори [27] ототожнювати поняття фінансової стратегії підприємства з його фінансовою політикою. Однак таке трактування є невірним, оскільки фінансова політика суб'єктів господарювання є одним з етапів процесу формування фінансової стратегії підприємства. Фінансова політика підприємства передбачає розробку чіткого плану дій, необхідного для досягнення поставлених цілей за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства. Таким чином, на основі аналізу поняття «фінансова стратегія підприємства», можна виділити основних підходи до його визначення, а саме: як система довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства; як результат прийняття стратегічних рішень щодо питань залучення фінансових ресурсів; як функція управління фінансовими потоками підприємства; як інструмент досягнення підприємством стану економічного зростання. Підсумовуючи викладене, вважаємо, що фінансова стратегія підприємства – це комплекс стратегічних фінансових цілей та завдань підприємства, які пов'язані із фінансуванням, інвестуванням, розподілом фінансових ресурсів, досягнення яких забезпечує стійкі конкурентні переваги та максимізацію вартості підприємства.

Фінансова стратегія підприємства займає одне із головних місць у системі стратегій підприємства. Система стратегій підприємства формується та розробляється на довгострокову перспективу з урахуванням специфіки

функціонування і розвитку суб'єкта господарювання з метою досягнення поставлених цілей. В загальній системі стратегій підприємства виділяють декілька рівнів стратегій, що зумовлює їх підпорядкованість та взаємозв'язок [45, с. 18]:

– корпоративна (портфельна) стратегія, яка визначає загальні напрям зростання підприємства, розвитку його господарської діяльності, відображає способи втілення мети та основні цілі діяльності суб'єкта господарювання. Визначає організаційну структуру підприємства, структурою його бізнес-портфелю, визначає єдину стратегічну орієнтацію підрозділів суб'єкта господарювання, визначає стратегічні напрями кожного елемента управлінської системи підприємства;

– ділова (конкурентна) стратегія, яка встановлює основні напрями діяльності підприємства у стратегічному періоді на конкретному етапі розвитку підприємства. Варто зазначити, якщо підприємство займається одним видом діяльності, його ділова стратегія співпадає з корпоративною стратегією. Ділова стратегія формується у тих випадках, коли підприємством визначені специфічних напрями розвитку;

– функціональна стратегія, яка визначає шляхи досягнення конкретних цілей підприємства, які стоять перед його окремими підрозділами та службами. Цей вид стратегії спрямований на конкретний об'єкт: виробництво, фінанси, маркетинг та інше;

– операційна стратегія, яка забезпечує виконання стратегічно важливих оперативних завдань, визначає управління основними організаційними ланками (підрозділами) підприємства.

Фінансова стратегія підприємства є елементом функціональної стратегії та виступає складовою загальної (корпоративної) стратегії підприємства. Тобто фінансова стратегія підприємства має бути органічно вбудована в діяльність із підготовки і реалізації загальної стратегії, відповідати їй за метою і завданнями. Фінансова стратегія має підлеглий характер, тому вона повинна бути узгоджена із цілями і напрямками корпоративної стратегії. «Фінансова стратегія

підприємства повинна мати управлінську орієнтацію, тобто бути спрямована на досягнення загальної мети управління щодо забезпечення сталого зростання вартості підприємства. З іншого боку, завдання фінансової стратегії істотно впливають на формування загальної стратегії розвитку підприємства, оскільки зміна ситуації на ринку спричиняє коригування фінансової, а потім, як правило, і загальної стратегії розвитку фірми - зворотний зв'язок» [6, с. 104]. Наразі важливим є визначення місця фінансової стратегії в системі стратегій підприємства, зокрема у системі інших функціональних стратегій. На сьогодні, не існує одностайної позиції вчених-економістів щодо місця фінансової стратегії поміж інших стратегій суб'єкта господарювання. На думку В. Аранчій, О. Зоря [1, с. 157], фінансова стратегія підприємства є складовою базової стратегії. Вона забезпечує реалізацію будь-якої загальної стратегії суб'єкта господарювання за допомогою фінансових інструментів та методів фінансовою менеджменту. Метою фінансової стратегії є ефективне використання фінансових ресурсів та управління ними [1, с. 157].

Таку ж думку висловлюють Є. Мироненко, С. Баркова, В. Єржакова [29, с. 122], автори визнають фінансову стратегію як базову, що забезпечує ефективне функціонування усіх інших стратегій підприємства. Із врахуванням вище викладеного, місце фінансової стратегії підприємства в системі стратегій підприємства показано на рисунку 1.1.

Роль фінансової стратегії посилюється в умовах невизначеності економічного середовища, в якому діє підприємство, що впливає на зміну внутрішнього середовища підприємства. Зазначене, вимагає корегування механізму фінансового управління підприємством, а відповідно й параметрів складових фінансової стратегії, до яких належать [6, с. 104]:

– стратегії формування фінансових ресурсів – передбачає створення оптимальних за обсягом, складом і структурою фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що забезпечують формування активів, необхідних для реалізації довгострокових цілей та завдань діяльності підприємства. Основні цілі, завдання і стратегічні напрями повинні спрямовуватися на фінансове

забезпечення реалізації корпоративної стратегії підприємства;

Рисунок 1.1 – Місце та види фінансової стратегії в системі стратегій підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [6, 29]

– інвестиційна стратегії – передбачає розвиток інвестиційних процесів для підвищення ринкової вартості суб'єкта господарювання, створення стійких конкурентних переваг, забезпечення динамічного збільшення масштабів діяльності підприємства. Інвестиційна стратегія визначає основні форми інвестиційної діяльності підприємства, пріоритетні напрями інвестування, джерела формування інвестиційних ресурсів та алгоритм реалізації довгострокових інвестиційних цілей,

що забезпечують загальний розвиток суб'єкта господарювання;

– стратегія забезпечення стратегії фінансової безпеки – передбачає взаємопов'язану політику управління фінансовими ризиками підприємства; політику управління структурою капіталу суб'єкта господарювання та політику управління рухом грошових потоків. «Цілі, завдання і основні стратегічні рішення цього напрямку мають бути спрямовані на формування і підтримку основних параметрів фінансової рівноваги підприємства в процесі її стратегічного розвитку через системи управління фінансовими ризиками. На кожній стадії реалізації фінансової стратегії необхідно здійснювати моніторинг ризиків із метою коригування її параметрів» [6, с. 106];

– структурна стратегія – відображає структурні зміни при стратегічному управлінні фінансовою діяльністю підприємства. Структурна стратегія передбачає вирішення задач оптимізації структури активів і джерел формування капіталу підприємства. Структурна стратегія перебуває у тісній взаємодії з кредитною та інвестиційною стратегіями підприємства, через вартість внесеного (пайового) капіталу, структуру розподілу прибутку, що передбачає зміни в дивідендній і податковій політиці;

– податкова стратегія – передбачає оптимізацію загального податкового навантаження у поєднанні із зменшенням впливу податкових ризиків на діяльність підприємства;

– кредитна стратегія – передбачає оцінку обсягу зовнішніх джерел фінансування діяльності підприємства, вибором напрямів залучення позикових ресурсів з переважанням довгострокових позикових коштів. Кредитна стратегія має орієнтуватися на вибір ефективних фінансових інструментів формування капіталу підприємства.

Види фінансових стратегій підприємства перебувають в тісному взаємозв'язку. Тому, в результаті впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища вони можуть трансформуватися одна в іншу. Зазвичай, в практичній діяльності, підприємства реалізують одночасно декілька фінансових стратегій. Формування та реалізація заходів фінансової політики в межах окремих

фінансових стратегій дозволяє чітко визначити єдиний напрям розвитку суб'єкта господарювання в довгостроковій і короткостроковій перспективі, здійснити раціональний вибір механізмів і методів досягнення поставлених цілей.

З урахуванням місця і ролі фінансової стратегії в системі стратегій підприємства, в науковій літературі [29, с. 126; 30, с. 243] виділено її основні сутнісні характеристики, які представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Найважливіші сутнісні характеристики фінансової стратегії [29, 30]

Характеристики фінансової стратегії	Прояв характеристики
Один з видів функціональної стратегії підприємства	«Функціональний статус фінансової стратегії визначається тим, що вона охоплює лише один з напрямків діяльності підприємства, а її розробка є однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту» [29, с. 126].
Важливіша в системі функціональних стратегій підприємства	«Забезпечуючи фінансовими ресурсами реалізацію стратегій всіх рівнів, фінансова стратегія координує та інтегрує зусилля всіх функціональних підрозділів у процесі формування та реалізації всього стратегічного набору підприємства, і, перш за все, його функціональних стратегій» [30, с. 243].
Забезпечує охоплення всіх основних напрямків розвитку фінансової діяльності та фінансових відносин підприємства	«Лише комплексне врахування можливостей майбутнього розвитку всіх аспектів фінансової діяльності і всіх форм фінансових відносин підприємства дозволяє повною мірою реалізувати можливості росту його ринкової вартості в довгостроковій перспективі» [29, с. 126].
Формує специфічні фінансові цілі довгострокового розвитку підприємства	«Відображаючи специфіку фінансової діяльності, цілі фінансового розвитку підприємства повинні забезпечувати реалізацію місії та досягнення цілей корпоративної стратегії, з одного боку, і підтримувати, без суперечностей, цілі інших функціональних стратегій та стратегій господарських одиниць» [30, с. 243].
Забезпечує набір найбільш ефективних напрямків досягнення фінансових цілей підприємства	«Вибір забезпечується пошуком та оцінкою найбільш ефективних варіантів можливих стратегічних фінансових рішень та відповідним їм відбором за критерієм максимізації ринкової вартості підприємства» [30, с. 243].
Враховує і адекватно реагує на зміни зовнішніх умов фінансової діяльності підприємства	«Формування стратегії підприємства визначає, що головний зміст його стратегічної поведінки полягає не в чіткому виконанні передбачених завдань, а в здатності швидко реагувати на зміни умов зовнішнього середовища з відповідним коригуванням цих завдань» [29, с. 126].
Забезпечує адаптацію до змін	«Маневрування фінансовими ресурсами є головним механізмом корегування напрямків та форм досягнення стратегічних фінансових цілей підприємства» [30, с. 243].

Головною метою фінансової стратегії суб'єкта господарювання є максимізація ринкової вартості підприємства та підвищення його ефективності діяльності. Вона досягається на основі визначення основних цілей діяльності підприємства з врахуванням завдань та особливостей майбутнього фінансового розвитку підприємства [29].

Фінансова стратегія підприємства, у відповідності до мети, передбачає [24, с. 46]:

- формування та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства;
- визначення найбільш ефективних шляхів інвестування та накопичення фінансових ресурсів;
- відповідність фінансових рішень фінансовому стану та економічним можливостям підприємства;
- виявлення головних факторів впливу на діяльність підприємства з боку конкурентів, правильний вибір фінансових заходів і маневрів для утримання конкурентної позиції на ринку.

Основними завданнями фінансової стратегії є [29, с. 123]: виокремлення напрямів та інструментів здійснення ефективної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей підприємства; визначення перспективних напрямів фінансових взаємовідносин суб'єкта господарювання з іншими контрагентами; розробка напрямів ефективного фінансового забезпечення усіх видів діяльності підприємства; виявлення джерел фінансових ресурсів та резервів підприємства для найбільш раціонального фінансування виробничої діяльності; забезпечення ефективного вкладання тимчасово вільних фінансових ресурсів підприємства з метою отримання прибутку; визначення напрямів та способів здійснення успішної фінансової стратегії підприємства; розробка та здійснення заходів по забезпеченню фінансової стійкості підприємства і рентабельності підприємства; визначення впливу внутрішніх та зовнішніх загроз діяльності підприємства та підготовка можливих рішень по коригуванню діяльності підприємства з врахуванням загроз; визначення методів

управління підприємством в кризових ситуаціях.

Таким чином, значення та роль фінансової стратегії в діяльності підприємства є надзвичайно важливою. Фінансова стратегія дозволяє реалізувати загальні та фінансові цілі економічного розвитку підприємств на перспективу. Вона забезпечує ефективне використання фінансового потенціалу підприємства, дозволяючи швидко та якісно здійснювати управління фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання. Формування фінансової стратегії є необхідною умовою розвитку будь-якого підприємства в сучасних ринкових умовах. Відзначимо, що основоположними властивостями фінансової стратегії підприємства є її результативність, надійність, здатність створювати та підтримувати довгострокові конкурентні переваги як фінансових ресурсів, так і підприємства в цілому, зумовлену відповідністю потенціалу підприємства його стратегічним можливостям функціонування і розвитку.

1.2 Концептуальні засади формування фінансової стратегії підприємства

Формування фінансової стратегії підприємства передбачає розроблення плану, на основі якого керівники підприємства формують, розподіляють та використовують власні та залучені фінансові ресурси підприємства з метою одержання максимального прибутку. Ефективність діяльності підприємства залежить від правильного вибору та обґрунтування фінансової стратегії. За допомогою якісно сформованої фінансової стратегії, підприємство може забезпечити фінансову стійкість та стабільність функціонування з врахуванням його поточного фінансового стану, впливу внутрішніх та зовнішніх факторів і вчасного коригування рішень щодо управління фінансами підприємства.

Фінансова стратегія підприємства включає методику та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансового розвитку в ринкових умовах господарювання. Фінансова стратегія включає всі

форми та види фінансової діяльності підприємства: співвідношення основних та оборотних коштів; генерування та розподіл прибутку; формування грошових потоків та інвестиційної діяльності. В процесі формування фінансової стратегії особлива увага надається виготовленню конкурентоспроможної продукції, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, формуванню та розподілу прибутку, ефективному використанню капіталу підприємства тощо. Обов'язковою умовою при формуванні фінансової стратегії підприємства є врахування зовнішніх та внутрішніх ризиків, зокрема ризику які пов'язанні з фінансовими кризами в країні.

Формуванню фінансової стратегії підприємства передують визначення довгострокових цілей фінансової діяльності суб'єкта господарювання та визначення найбільш ефективних способів їх досягнення. Цілі фінансової стратегії підприємства мають підпорядковуватися загальній стратегії розвитку суб'єкта господарювання та спрямовуватися на максимізацію прибутку підприємства, підвищення його ринкової вартості. Цілі фінансової стратегії повинні бути узгоджені із цілями корпоративної стратегії. «Зі встановлених основних стратегічних цілей першого рівня система фінансових цілей повинна «зростати» як особлива фінансова гілка загального дерева стратегічних цілей підприємства. Фінансова стратегія повинна мати управлінську орієнтацію, тобто бути спрямована на досягнення загальних цілей управління щодо забезпечення сталого зростання вартості підприємства. З іншого боку, завдання фінансової стратегії істотно впливають на формування цілей загальної стратегії розвитку підприємства, оскільки зміна ситуації на ринку спричиняє коригування цілей фінансової, а потім, як правило, і цілей загальної стратегії розвитку підприємства» [6, с. 104].

Зокрема, І. Носач, Д. Лебедєва [32, с. 412] виокремлюють наступні цілі фінансової стратегії підприємства:

- збільшення виручки;
- збільшення прибутку;
- збільшення дивідендів;

- підвищення рентабельності інвестицій;
- зміцнення кредитного рейтингу;
- збільшення грошового потоку коштів;
- диференціювання бази надходження грошових коштів;
- стабілізація прибутку в періоди спаду [32, с. 412].

Фінансова стратегія суб'єкта господарювання розробляється виходячи із комплексу принципів, які власне і характеризують сам процес побудови стратегії. В економічній літературі виокремлюють різну класифікацію принципів формування фінансової стратегії підприємства. В. Лазорчин [26, с. 185] та І. Носач, Д. Лебедева [32, с. 411] зазначають, фінансова стратегія будується на певних принципах організації, до яких відносять: поточне і перспективне фінансове планування; централізацію фінансових ресурсів; формування фінансових резервів; виконання фінансових зобов'язань; розробку обліково-фінансової та амортизаційної політики підприємства; організацію і ведення фінансового обліку підприємства; складання фінансової звітності; фінансовий аналіз діяльності підприємства; фінансовий контроль діяльності підприємства.

Тоді як, принципи розробки фінансової стратегії підприємства наведені В. Гарьковою, А. Кліщевською [9, с. 49], мають більш загальний характер та суттєво відрізняються за сутністю та напрямками спрямування. До них автори відносять наступні принципи: підприємство розглядається як відкрита система, що здатна до самоорганізації; фінансова стратегія базується на основних стратегіях операційної діяльності підприємства; фінансова стратегія зорієнтована на стратегічне управління фінансовою діяльністю; забезпечення гнучкості фінансової стратегії; виділення домінантних сфер стратегічного фінансового розвитку; забезпечення альтернативності стратегічного фінансового вибору; забезпечення постійного використання результатів технологічного прогресу у фінансовій діяльності; забезпечення розроблення фінансової стратегії у відповідності із організаційною структурою і організаційною культурою; орієнтація на дії фінансових менеджерів в процесі реалізації фінансової стратегії; врахування рівня фінансового ризику.

З проведеного дослідження економічної літератури, на рисунку 1.2 систематизовано основні принципи формування фінансової стратегії підприємства.

Рисунок 1.2 – Принципи формування фінансової стратегії підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [17, 26, 32]

В переважній більшості наукової літератури [9, 10, 12, 13, 26], теоретичні положення формування фінансової стратегії підприємства структурують в розрізі етапів стратегічного фінансового розвитку підприємства. Варто відзначити, що в літературі існують суперечливі погляди щодо кількості, послідовності та змістовного наповнення етапів формування фінансової стратегії підприємства. Найбільше розбіжностей спостерігається на початкових та завершальних етапах формування фінансової стратегії. Базуючись на проведеному дослідженні щодо послідовності формування фінансової стратегії підприємства, етапи формування фінансової стратегії згруповано у загальну схему, яку представлено на рисунку 1.3.

Формування фінансової стратегії підприємстві необхідно розпочинати із встановлення мети (місії) фінансової стратегії. Саме від мети (місії) буде залежати термін, на який розробляється фінансова стратегія, обсяги інформації, необхідні для прийняття рішення про вибір конкретної стратегії. Ставлячи перед собою мету фінансової стратегії, варто проаналізувати обсяги обсяг капіталу та активів, ефективність їх використання та встановити допустимий ступінь фінансового ризику в умовах реалізації відповідної стратегії [12, с. 108].

Досить важливим при формуванні фінансової стратегії є визначення періоду формування фінансової стратегії. Тривалість періоду формування фінансової стратегії залежить від ряду умов. Головною умовою є врахування тривалості терміну реалізації загальної стратегії підприємства, адже фінансова стратегія має бути взаємоузгодженою з загальною стратегією підприємства. Відповідно фінансова стратегія не може виходити за межі періоду реалізації загальної стратегії підприємства. Іншою важливою умовою при формуванні фінансової стратегії є врахування динаміки розвитку галузі в якій здійснює діяльність підприємство та економіки країни загалом. Не менш важливою умовою визначення періоду формування фінансової стратегії є врахування етапу життєвого циклу функціонування підприємства, а також масштабів його діяльності. Зазвичай часовим періодом формування та реалізації фінансової стратегії підприємства є термін у 3-5 років.

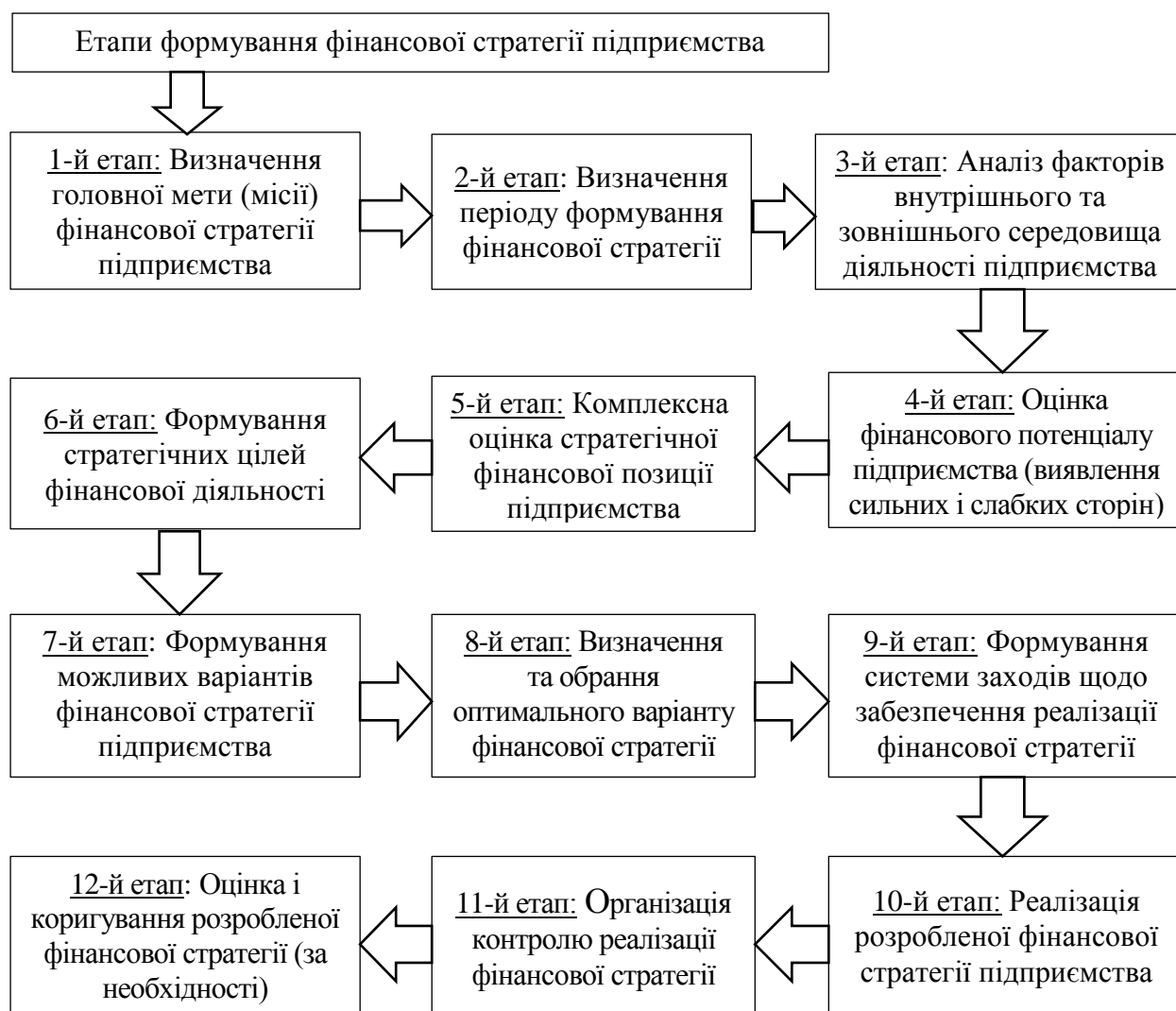

Рисунок 1.3 – Етапи формування фінансової стратегії підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [9, 10, 12, 13, 26]

Формування фінансової стратегії підприємства обов'язково має включати аналіз факторів зовнішнього середовища які впливають на діяльність підприємства. На цьому етапі необхідно здійснити аналіз дій конкурентів на ринку, вивчити потреби клієнтів та їх задоволення якістю продукції (послуг), здійснити оцінку надійності постачальників, вимоги посередників тощо. Вивчення зовнішніх чинників, які здійснюють вплив на фінансову діяльність підприємства та його фінансову стратегію, дасть змогу встановити, чи зможе розроблена фінансова стратегія забезпечити досягнення поставленої мети. Вивчення чинників зовнішнього фінансового середовища і кон'юнктури

фінансового ринку надасть змогу відкоригувати фінансову діяльність підприємства.

Паралельно із аналізом зовнішнього середовища діяльності підприємства необхідно провести оцінку внутрішнього середовища. Аналіз та оцінка внутрішнього середовища діяльності підприємства проводиться на основі аналізу факторів впливу на грошові потоки підприємства від інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Окрім цього, доцільно здійснити аналіз наступних аспектів внутрішнього середовища [12, с. 108]:

- забезпечення достатніми обсягами фінансових ресурсів підприємства;
- потенціал та кваліфікацію фахівців підприємства вищої і середньої ланки;
- товари (продукцію, послуги) підприємства за обсягами продажу, рентабельністю, якістю сервісного обслуговування тощо;
- маркетингову діяльність підприємства;
- цінову політику підприємства;
- система збуту підприємства, що проявляється, зокрема, через відносини зі споживачами тощо.

Оцінка власного фінансового потенціалу ґрунтується на аналізі сукупності фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється фінансування діяльності підприємства, а також пошуку способів простого або розширеного відтворення для того, щоб забезпечити збалансований розвиток підприємства. «На фінансовий потенціал підприємства безпосередньо здійснюють вплив обсяги власного капіталу (у т. ч. наявність нерозподіленого прибутку), виручка від реалізації продукції, валовий прибуток, показники рентабельності та ліквідності» [5, с. 63].

В науковій літературі виокремлюють методи оцінки фінансового потенціалу підприємства, які залежать від цілей суб'єкту господарювання: витратний, результатний, ринковий. Витратний метод оцінки величини фінансового потенціалу підприємства полягає у визначенні вартості всіх сукупних та доступних підприємству видів ресурсів. Рівень фінансового

потенціалу підприємства визначається як відношення отриманого фінансового результату до вартісної оцінки використаних певних видів ресурсів. При використанні результатного методу оцінки величини фінансового потенціалу підприємства оцінюють кількість виготовленої та реалізованої продукції, виручку отриману від реалізації продукції, фінансові результати діяльності підприємства. На основі використання ринкового підходу, фінансовий потенціал підприємства визначається з урахуванням стану розвитку фінансового ринку, приросту споживчого попиту та приросту обсягу виготовлення і реалізації продукції (товарів, послуг) підприємством [13, с. 327].

Комплексна оцінка стратегічної фінансової позиції підприємства формується на основі визначення конкретних напрямів фінансової діяльності підприємства, які вимагають забезпечення найбільш ефективного управління для досягнення головної мети фінансової стратегії. Комплексна оцінка стратегічної позиції підприємства передбачає аналіз та оцінку політики управління структурою капіталу підприємства, цінової політики, політики управління доходами та витратами, політики управління формуванням і використанням прибутку, дивідендної політики, інвестиційної політики тощо.

Формування стратегічних цілей фінансової діяльності суб'єкта господарювання передбачає збільшення прибутку підприємства та максимізацію його ринкової вартості. Проте цілі фінансової стратегії потребують певної конкретизації з урахуванням завдань і особливостей майбутнього фінансового розвитку підприємства. Цілі фінансової стратегії підприємства мають підпорядковуватися загальній стратегії розвитку підприємства.

Формування можливих варіантів фінансової стратегії підприємства передбачає формування різних варіантів фінансової стратегії підприємства, які мають відповідати інтересам підприємства, сприяти його розвитку, підвищенню рентабельності та платоспроможності. Фінансову стратегію необхідно обирати на основі забезпечення фінансової конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Фінансова конкурентоспроможність підприємства відображає здатність підприємства до раціонального та ефективного використання наявних

фінансових ресурсів, а також відображає спроможність створювати, акумулювати, примножувати і відновлювати внутрішній фінансовий потенціал.

Формування фінансової стратегії завершується прийняттям рішення про реалізацію конкретної стратегії. Реалізація фінансової стратегії на підприємстві здійснюється шляхом визначення цілей та очікуваних результатів від оперативного та тактичного планування. Окрім цього, реалізацію фінансової стратегії підприємства мають здійснювати відповідальні особи, які повинні розробити чіткий план по її реалізації.

За реалізацією фінансової стратегії здійснюється постійний контроль як на оперативному, так і стратегічному рівнях. Контроль за реалізацією фінансової стратегії підприємства здійснюється з метою забезпечення прибутковості і ліквідності діяльності підприємства у короткостроковому періоді, з метою підтримування конкурентоспроможності підприємства в довгостроковому періоді. На оперативному рівні здійснюється постійний контроль за використанням фінансових ресурсів підприємства, здійснюється пошук слабких позицій підприємства та встановлюються їх причини. На стратегічному рівні контроль за реалізацією фінансової стратегії передбачає розроблення напрямів корегування стратегії на основі аналізу змін внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стратегію підприємства.

На етапі реалізації здійснюється зіставлення мети та результатів реалізації фінансової стратегії для виявлення обсягів та причин відхилень для того, щоб визначити відповідні коригувальні дії. Оцінка результатів реалізації фінансової стратегії здійснюється за фінансовими показниками [19, с. 432]: темп приросту власного капіталу підприємства; мінімальна частка власного капіталу в загальному обсязі використаного капіталу підприємства; рентабельність власного капіталу підприємства; рівень ліквідності активів підприємства; прийнятний рівень фінансових ризиків тощо.

Етапи реалізації та коригування фінансової стратегії здійснюються паралельно, оскільки своєчасне виявлення негативних тенденцій у реалізації

такої стратегії дає змогу вчасно вносити зміни та запобігти негативним результатам у довготерміновому періоді.

У процесі розробки фінансової стратегії підприємства необхідно приділяти увагу визначенню оптимальної потреби в оборотних коштах підприємства, раціональному використанню фінансових ресурсів, максимізації зниження собівартості продукції, використанню залучених та запозичених коштів, ефективному використанню капіталу підприємства.

Отже, фінансова стратегія підприємства слугує основою для забезпечення стійкого розвитку суб'єкта господарювання в довгостроковій перспективі. Ефективність фінансової стратегії підприємства гарантується на основі відповідності стратегічних цілей реальним фінансовим можливостям підприємства, чіткого централізованого фінансового управління, втіленням гнучких й адекватних змін фінансово-економічних параметрів розвитку підприємства. Формування фінансової стратегії підприємства визначається змінами зовнішнього середовища, обумовлює необхідність постійного вивчення проблем розробки і реалізації фінансової стратегії у взаємозв'язку з управлінськими рішеннями.

2 Аналітичні аспекти стратегічного фінансового аналізу підприємств

2.1 Стратегічні напрями розвитку вітчизняних підприємств малого бізнесу

Підприємства малого бізнесу є одним із найбільш вагомих структурних елементів розвитку національної економіки та важливим фактором забезпечення її конкурентних переваг. Мале підприємництво визначає темпи зростання економіки України, структуру і якість внутрішнього валового продукту, вирішує, які інновації і яким шляхом використовувати, щоб досягти бажаного результату.

В науковій літературі вивчаються різні аспекти діяльності малого підприємництва, від кризових заходів розвитку підприємств малого бізнесу до вивчення передового досвіду щодо реалізації стратегічних напрямів розвитку малих підприємств. Пандемія Covid-19 суттєво вплинула на стан підприємств малого бізнесу в Україні. В 2020 році підприємства малого бізнесу зазнало суттєвого удару, спричиненого кризовими процесами та порушеннями стабільності економіки. Запровадження урядом карантинних заходів, локдаунів і вимог соціального дистанціювання вивело український бізнес на межу виживання. Таким чином, до традиційних труднощів розвитку підприємств малого бізнесу додалися нові, які пов'язані із сучасними глобальними викликами: стрімке значні фінансові втрати; вимушене скорочення штату співробітників; падіння доходів суб'єктів малого підприємництва; збільшення долі банкрутств серед суб'єктів малого підприємництва. Значна кількість малих підприємств зазнали зниження обсягів реалізації продукції, мали перебої в постачанні та зростанні кількості прострочених платежів. З метою пом'якшення наслідків впливу пандемії малі підприємства скористалися державною програмою у вигляді підтримки по відшкодуванні заробітної плати та подоланні проблем із грошовими потоками, скороченні робочого часу і т. д. Серед позитивних наслідків впливу пандемії Covid-19, варто відмітити, перехід малих

підприємств на цифрові інструменти та збільшили продажі через мережі Інтернет.

На кінець 2021 року в Україні налічувалося 1956320 суб'єктів малого підприємництва, з них 18,96 % або 370906 підприємств – юридичних осіб та близько 81,04 % або 1585414 малі підприємства. Суб'єкти малого підприємництва, на сьогодні забезпечують понад 60 % валового внутрішнього продукту країни, 7,5 млн робочих місць та понад 40 % податкових надходжень. За даними Державної служби статистики України [35], в таблиці 2.1 наведено дані щодо кількості суб'єктів господарювання (юридичних осіб) за розмірами.

Таблиця 2.1 – Кількість суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва у 2017–2021 роках

Роки	Кількість підприємств, од.	У тому числі							
		великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		з них мікропідприємства	
		од.	Питома вага, %	од.	Питома вага, %	од.	Питома вага, %	од.	Питома вага, %
2017	338256	399	0,1	14937	4,4	322920	95,5	278102	82,2
2018	355877	446	0,1	16057	4,5	339374	95,4	292772	82,3
2019	380597	518	0,1	17751	4,7	362328	95,2	313380	82,3
2020	373822	512	0,1	17602	4,7	355708	95,1	307871	86,5
2021	370834	610	0,2	17502	4,7	352722	95,1	304650	82,2

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [35]

На основі аналізу таблиці, варто зауважити, що динаміка частки великих підприємств зросло на кінець 2021 року з 0,1 % до 0,2 %. В абсолютному значенні кількість великих підприємств збільшилася з 512 до 610 на кінець 2021 року. Питома вага середніх підприємств протягом 2019-2021 років становить 4,7 % від загальної кількості. Найбільшу частку у загальній структурі підприємств становлять малі підприємства понад 95 %. На кінець 2021 року кількість малих підприємств склала 352722. Їх кількість зменшилася протягом року на 2986. Вагому частку серед малих підприємств займають мікропідприємства – 82,2 % на кінець 2021 року. Наявність значної кількості мікропідприємств свідчить про більшу гнучкість мікробізнесу до диверсифікації в кризових умовах.

За обсягами реалізованої продукції підприємства малого бізнесу займають значну частку від загальних показників суб'єктів господарювання відповідного виду. На рисунку 2.1 наведено динаміку обсягу виробленої та реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами та їх частка до загального обсягу, протягом 2017-2021 років.

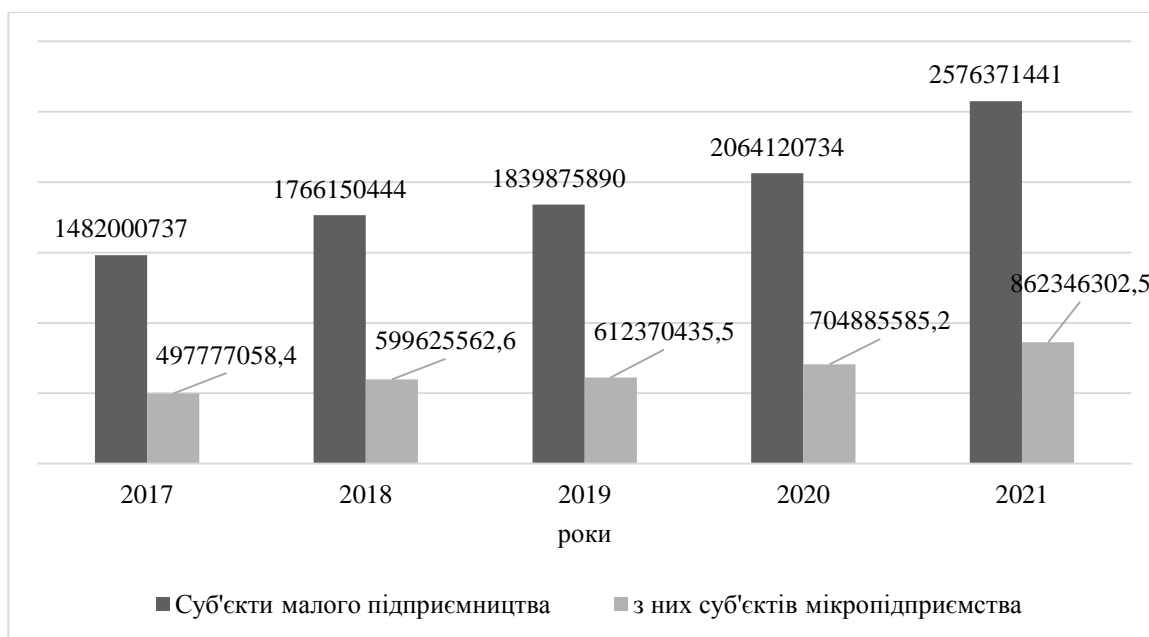

Рисунок 2.1– Динаміку обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами в 2017-2021 роках, тис. грн

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [35]

За даними Державної служби статистики України [35] варто відзначити, що суттєвий обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) припадає саме на малий бізнес. Обсяг реалізованої продукції малими підприємствами протягом аналізованого періоду зростає. На кінець 2017 року вартість реалізованої продукції склала 1482000737 тис. грн або 18,2 % від загальної вартості реалізованої продукції в Україні, з них вартість реалізованої продукції мікропідприємствами становила 497777058,4 тис. грн або 6,5 %. На кінець 2021 року вартість реалізованої продукції малими підприємствами значно зросла та склала 2576371441 тис. грн або 18,9 % від загальної вартості реалізованої

продукції в Україні. З них вартість реалізованої продукції мікропідприємствами на кінець 2021 року склав 862246302,5 тис. грн або 6,3 %.

На кінець 2021 року частка реалізованої продукції малими підприємствами становила 18,9 %. Протягом року частка реалізованої продукції малими підприємствами скоротилася на 1,6 %. Більшість суб'єктів малого бізнесу України працюють у сфері оптової та роздрібної торгівлі (понад 42 %) і, таким чином зосереджені в секторах з низькою доданою вартістю. Проте протягом останніх років простежується зростання кількості малих підприємств, які зосереджені в ІТ-секторі, а саме 12,0 % на кінець 2021 року проти 7,5 % на кінець 2017 року.

За галузевим розподілом з точки зору доданої вартості, головними секторами діяльності для малих підприємств є промисловість, сільське господарство, оптова та роздрібна торгівля, лісове та рибне господарство, а також транспортні послуги. На ці сектори економіки припадає від 65 до 70 % валової доданої вартості підприємств малого бізнесу [5].

Частка доданої вартості малих підприємств за витратами виробництва зросла, на кінець 2021 року більш ніж у 7,5 рази. У загальному підсумку, питома вага доданої вартості у % до загальної доданої вартості усіх підприємств в економіці України зросла з 12,7 % на кінець 2017 році до 18,0 % на кінець 2021 року.

Виявлена тенденція підтверджує важливу роль підприємств малого бізнесу у стабілізації економіки України. Отже, саме суб'єкти малого підприємництва забезпечує стабільність економіки, зменшує безробіття в країні, сприяє розвитку людського капіталу, підвищує рівень доходів населення. Тому під час військових дій і у після воєнний період максимальну підтримку і сприяння розвитку слід виявляти саме до підприємств малого бізнесу, включаючи мікропідприємства.

В таблиці 2.2 наведено динамку балансових показників діяльності суб'єктів малого бізнесу в 2017-2022 роках.

В 2017 році загальна вартість активів та пасивів підприємств малого бізнесу склала 2730712276,2 тис. грн. На кінець 2018 року, в порівнянні з 2017

роком вартість активів та пасивів малих підприємств зростає та склала 3106659116,1 тис. грн. Протягом 2019-2021 років балансова вартість активів та пасивів малих суб'єктів господарювання збільшилася з 3257464983,8 тис. грн до 3917593494,8 тис. грн відповідно.

Таблиця 2.2 – Динаміка балансових показників діяльності підприємств малого бізнесу в Україні в 2017-2021 роках

у тис. грн

Показник	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Активи					
Необоротні активи	916501503,3	1028193754,0	1081664784,5	1227108794,3	1249759307,9
Оборотні активи	1809953795,0	2075478552,2	2171491386,4	2543832261,5	2663913862,5
Необоротні активи та групи вибуття	4256977,9	2986809,9	4308812,9	4604625,7	3920324,4
Пасиви					
Власний капітал	278877269,5	416472266,9	627085536,9	649171472,1	830462614,2
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	557152374,9	602851808,1	457617789,6	504838227,8	463859165,3
Поточні зобов'язання і забезпечення	1892107287,1	2084277267,8	2169355374,2	2618306468,3	2619144657,8
Зобов'язання пов'язанні з необоротними активами та групами вибуття	2575344,7	3057773,3	3406283,1	3229513,3	4127057,5
Баланс	2730712276,2	3106659116,1	3257464983,8	3775545681,5	3917593494,8

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [35]

Найбільшу вартість в загальній сукупності активів підприємств малого бізнесу в 2017-2021 роках займають оборотні кошти. Вартість оборотних активів підприємств малого бізнесу України протягом п'яти років зростає з 1809953795,0 тис. грн в 2017 році до 2663913862,5 тис. грн на кінець 2021 року. Значну частку в загальній структурі активів малих підприємств займають необоротні активи, їх вартість протягом 2017-2021 років зростає з 916501503,3 тис грн до 1249759307,9 тис. грн відповідно.

Обсяг власного капіталу малих підприємств України суттєво зріс. Так, упродовж 2017-2021 років їх вартість коливався від 278877269,5 тис. грн до 830462614,2 тис. грн.

Поточні зобов'язання підприємств малого бізнесу, які головним чином пов'язані із короткотерміновими кредитами, тобто позиковими ресурсами, протягом 2017-2021 років у декілька разів перевищували довготермінові зобов'язання малих підприємств, які пов'язані з одержанням довгострокових кредитів. Значне перевищення короткострокових позикових коштів, над довгостроковими зобов'язаннями є негативними, оскільки засвідчують відсутність змоги одержувати доступні довготермінові кредити. Це негативно позначається на стабільності діяльності малих підприємств й перспективах формування їх фінансового потенціалу [14].

Довгострокові зобов'язання і забезпечення підприємств малого бізнесу, мають нестійку тенденцію. Протягом 2017-2018 років вони мають висхідну тенденцію до зростання, зокрема з 557152374,9 тис. грн до 602851808,1 тис. грн. На кінець 2019 року, довгострокові зобов'язання зменшилися та склали 457617789,6 тис. грн. Протягом 2020 року вартість довгострокових зобов'язань малих підприємств зросла та склала на кінець року 504838227,8 тис. грн. Тоді як, на кінець 2021 року вартість довгострокових зобов'язань малих підприємств зменшилася та склала 463859165,3 тис. грн.

Поточні зобов'язання і забезпечення протягом 2017-2021 років зростають, зокрема на кінець 2017 року їх вартість склала 1892107287,1 тис. грн, тоді як на кінець 2021 року – 2619144657,8 тис. грн.

Фінансові результатів діяльності малих підприємств в 2017-2021 роках, характеризуються тенденцією до їх зменшення. Протягом аналізованого періоду спостерігається як висхідна тенденція до зростання частки малих підприємств, які отримали прибуток, так і тенденція до їх зменшення. Зокрема на кінець 2017 року частка прибуткових підприємств малого бізнесу склала 72,3 %, тоді як збиткових 27,7. Протягом 2018 року, питома вага прибуткових малих підприємств України зросла на 1,8 в.п. та склала 74,1 %, тоді як частка збиткових

підприємств зменшилася на 1,8 в.п. та склала 25,9 %. На рисунку 2.2 відображено частку підприємств малого бізнесу України які отримали прибутки та збитки.

Рисунок 2.2 – Частка підприємств малого бізнесу України які отримали прибутки та збитки в 2017-2021 роках

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [35]

На кінець 2019 року питома вага малих підприємств які отримали прибуток зменшилася та склала 73,7 %, частка збиткових підприємств склала 26,3 %. Найгірший показник кількості малих підприємств які отримали прибутки був в кінці 2020 року, що пов'язано з карантинними обмеженнями, які були запровадженні на державному рівні. Так, питома вага прибуткових підприємств склала лише 71,7 %, а частка збиткових малих підприємств склала 28,9 %. Протягом 2021 року частка прибуткових підприємств малого бізнесу зросла, в порівнянні з 2020 роком та склала 72,8 %, тоді як частка збиткових підприємств малого бізнесу зменшилася та склала 27,2 %.

Протягом 2017-2021 років спостерігається нестабільна тенденція, яка пов'язана з отриманим чистим прибутком підприємствами малого бізнесу.

На рисунку 2.3 подано динаміку чистого прибутку / збитку, отриманого підприємствами малого бізнесу України в 2017-2021 роках.

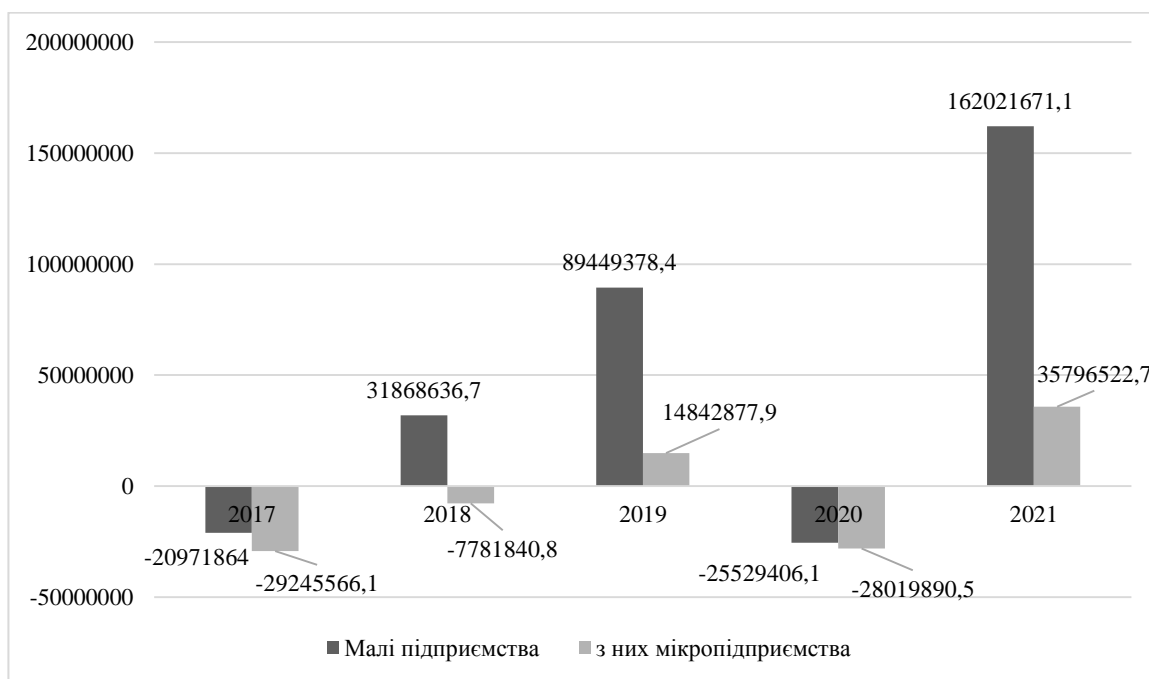

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку (збитку) отриманого підприємствами малого бізнесу протягом 2017-2021 років, тис. грн

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [35]

2017 рік характеризується збитковістю діяльності суб'єктів малого підприємництва. Зокрема збитки отримані малими підприємствами України склали 20971864 тис. грн, з них 29245566,1 тис. грн збитків отримали мікропідприємства. На кінець 2018 року малі підприємства отримали чистий прибуток в розмірі 31868636,7 тис. грн, тоді як діяльність мікропідприємств в 2019 році була збитковою – 7781840,8 тис. грн. В 2019 році підприємства малого бізнесу отримали прибуток в сумі 89449378,4 тис. грн, з них 14842877,9 тис. грн прибутку отримали мікропідприємства. Водночас 2020 рік відзначається негативним низхідним темпом зменшення чистого прибутку малих підприємств. На кінець 2020 року отримані збитки підприємств малого бізнесу склали 25529406,1 тис. грн, зокрема мікропідприємств – 28019890,5 тис. грн. На кінець

2021 року діяльність підприємств малого бізнесу характеризується позитивною динамікою до зростання. Зокрема отриманий прибуток малими підприємствами склав 162021671,1 тис. грн, з них прибутки мікропідприємств склали 35796522,7 тис. грн.

На рисунку 2.4 відображено рівень рентабельності діяльності малих підприємств в 2017-2021 роках.

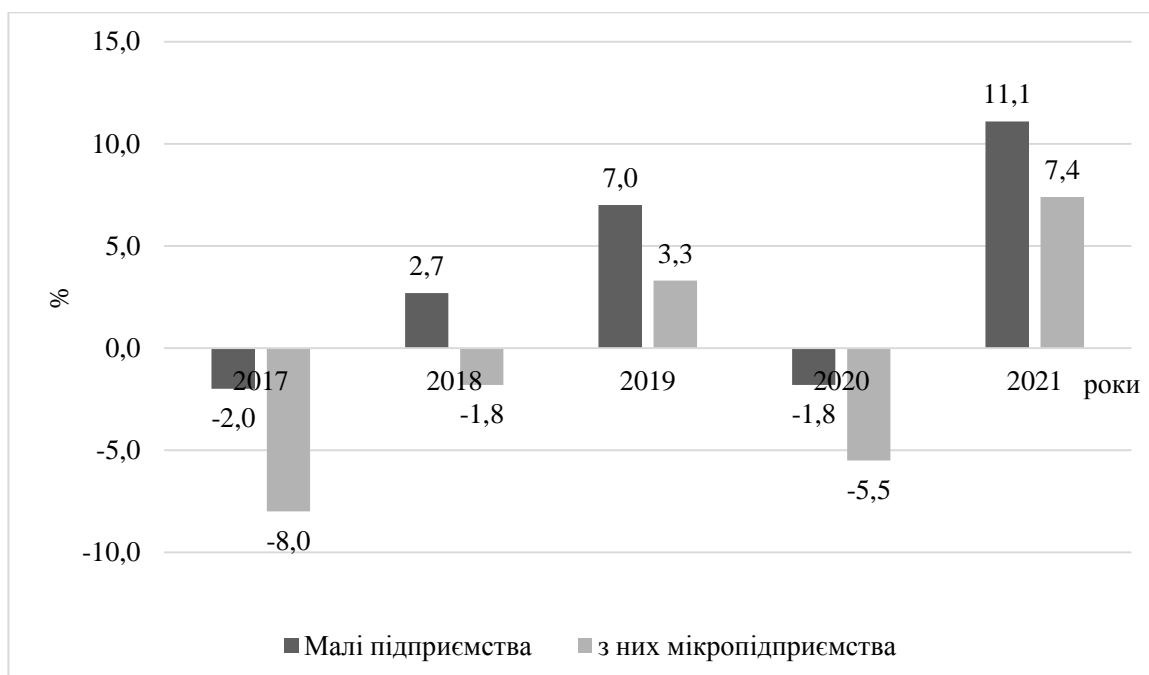

Рисунок 2.4 – Рівень рентабельності (збитковості) діяльності малих підприємств України в 2017-2021 роках

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [35]

Рівень рентабельності підприємств малого бізнесу, протягом 2017-2020 років, ще раз підтверджує, з одного боку, такі позитивні властивості підприємств малого бізнесу як швидкість реагування, гнучкість, мобільність та адаптивність, а з іншого слабкі сторони – високу чутливість до негативних змін в економіці країни, залежність і вразливість щодо інфляції, цін на кредитні ресурси, попиту і платоспроможності населення тощо [5]. Завдяки цим особливостям, підприємства малого бізнесу працюють стабільно, проте з досить незначним

рівнем рентабельності в 2018-2019 роках. В малих підприємств відсутній необхідний запас міцності для здійснення діяльності під впливом фінансових ризиків та непередбачуваних ситуацій в економіці України. Рентабельність діяльності підприємств малого бізнесу суттєво зросла на кінець 2021 року, а її рівень склав 11,1 для малих підприємств та 7,4 для мікропідприємств.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження, можна зробити висновки, що суб'єкти малого підприємництва є найбільш мобільною складовою частиною національної економіки. Підприємства малого бізнесу виконуючи важливі функції економічні та соціальні функції, такі як створення робочих місць і зменшення рівня безробіття, забезпечення гнучкості та стійкості економіки тощо. При цьому, будь які зрушення у динаміці функціонування підприємств малого бізнесу суттєво позначаються на фінансових результатах їх діяльності.

Застосування комплексної системи заходів урядової підтримки спрямованих на стабілізацію та підвищення рівня ділової активності сектору малого бізнесу дасть поштовх для виходу із економічної кризи та перспективи розвитку конкурентоспроможної національної економіки.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький в 2019-2021 роках

ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький засновано в 2012 році. Основним видом діяльності підприємства є ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення. Окрім того підприємство здійснює інші види діяльності, такі як: надання в оренду інших машин, устаткування та товарів; надання в оренду будівельних машин і устаткування; технічні випробування та дослідження; управління нерухомим майном за винагороду або на основі контракту; оптова торгівля залізними виробами, водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього; інші будівельно-монтажні

роботи; електромонтажні роботи; установлення та монтаж машин і устаткування; ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування; виробництво інших машин і устаткування загального призначення; виробництво підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування.

На основі фінансової звітності ПП «Ліфт Стандарт» (додатки А, Б), здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за 2019-2021 роки. В таблиці 2.3 наведено аналіз складу та структури активів підприємства в 2019-2021 роках.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури активів ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький в 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Частка у активах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Основні засоби	32,4	32,6	883,1	1,44	1,19	24,90	-0,25	23,71
Усього необоротних активів	32,4	32,6	883,1	1,44	1,19	24,90	-0,25	23,71
Запаси	1890,3	2090,8	1957,5	83,79	76,16	55,19	-7,63	-20,97
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	31,1	40,3	40,0	1,38	1,47	1,13	0,09	-0,34
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	89,5	121,9	520,3	3,97	4,44	14,67	0,47	10,23
Інша поточна дебіторська заборгованість	13,1	17,3	17,5	0,58	0,63	0,49	0,05	-0,14
Гроші та їх еквіваленти	186,5	424,3	45,9	8,27	15,46	1,29	7,19	-14,16
Витрати майбутніх періодів	0,9	1,8	55,5	0,04	0,07	1,56	0,03	1,50
Інші оборотні активи	12,2	16,1	26,9	0,54	0,59	0,76	0,05	0,17
Усього оборотних активів	2223,6	2712,5	2663,6	98,56	98,81	75,10	0,25	-23,71
Баланс	2256,0	2745,1	3546,7	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б).

На кінець 2019 року значну частку в загальній структурі активів ПП «Ліфт Стандарт» склали запаси. Їх частка на кінець року становила 83,79 %. Наступною за питомою вагою, статтею активів підприємства є грошові кошти та їх еквіваленти, частка яких в 2019 році становила 8,27 % від загальної суми активів. Частка дебіторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з бюджетом на кінець 2019 року склала 3,97 %. Інші статті активів підприємства склали незначну частину, а їх зміна суттєво не вплинула на вартість активів підприємства. Зокрема, частка основних засобів склала 1,44 %, частка дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги – 1,38 %, питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості – 0,58 %, частка інших оборотних активів підприємства – 0,54 %.

На кінець 2020 року основну частку в структурі активів ПП «Ліфт Стандарт», як і в попередньому році, займали запаси підприємства. Частка яких, в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року, зменшилася на 7,63 в.п. та склала 76,16 %. Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів склала на кінець 2020 року 15,46 %, а їх частка зросла на 7,19 в.п. Питома вага дебіторської заборгованості підприємства за розрахунками з бюджетом, в загальній структурі активів склала 4,44 % та зросла, в порівнянні з 2019 роком на 0,47 в. п. Частка дебіторської заборгованості підприємства за товари, роботи, послуги на кінець 2020 року склала 1,47 % та збільшилася протягом року на 0,09 в.п. Питома вага основних засобів підприємства протягом року, зменшилася на 0,25 в.п. та склала 1,19 %. Питома вага інших оборотних активів підприємства, в 2020 році зросла на 0,05 в.п. та склала 0,59 % від загальної структури активів ПП «Ліфт Стандарт». Частка витрат майбутніх періодів, протягом 2020 року зросла на 0,03 в.п. та склала 0,07 %.

На кінець 2021 року найбільшу частку у структурі активів ПП «Ліфт Стандарт» займали запаси, питома вага яких склала 55,19 % та зменшилася, протягом 2021 року, на 20,97 в.п. Протягом 2021 року суттєво зросла частка основних засобів підприємства, а саме на 23,71 в.п., в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року, та склала 24,9 %. На кінець 2021 року дебіторська

заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла на 10,23 в.п. та склала 14,67 %. Питома вага грошових коштів підприємства та їх еквівалентів на кінець аналізованого періоду склала 1,29 %, що на 14,16 в.п. менше, ніж у 2020 році. На кінець 2021 року, питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги зменшилася на 0,34 в.п. та склала 1,13 %. Протягом 2021 року питома вага інших оборотних активів підприємства, в загальній структурі активів склала 0,76 % та зросла, в порівнянні з попереднім роком на 0,17 в.п. На рисунку 2.5 відображено узагальнену структуру активів ПП «Ліфт Стандарт» в 2019-2021 роках.

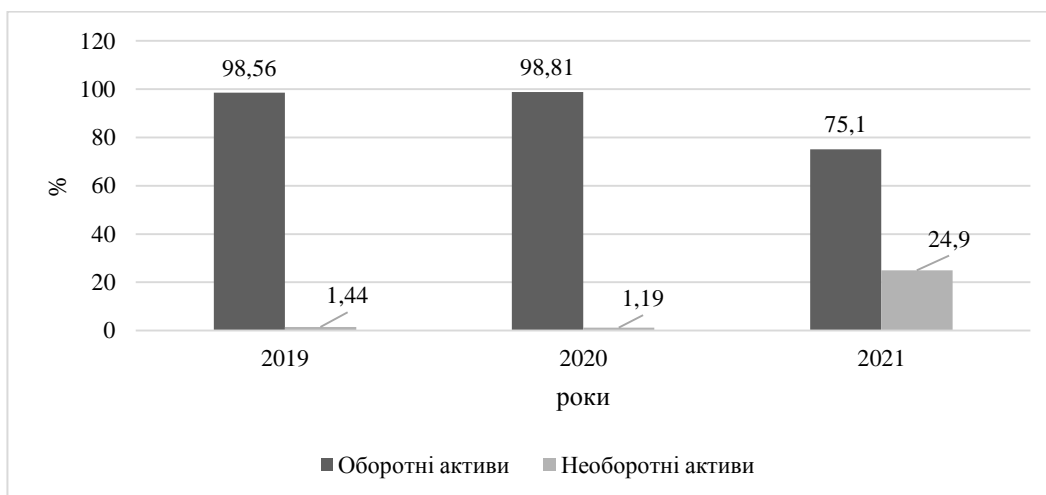

Рисунок 2.5 – Структура активів ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.3.

Протягом 2019-2021 років в загальній структурі активів ПП «Ліфт Стандарт» переважали оборотні активи. Питома вага оборотних активів підприємства на кінець 2019 року склала 98,56 %. Частка необоротних активів підприємства – 1,44 %. У загальній структурі активів ПП «Ліфт Стандарт», на кінець 2020 року, питома вага оборотних активів склала 98,81 %, що на 0,25 в.п. більше, в порівнянні з попереднім роком. Частка необоротних активів на кінець 2020 року склала 1,19 %, що менше від аналогічного періоду попереднього року на 0,25 в.п. На кінець 2021 року питома вага оборотних активів підприємства склала 75,1 %, що на 23,71 в.п. менше, ніж на кінець попереднього періоду.

Питома вага необоротних активів ПП «Ліфт Стандарт», на кінець 2021 року склала 24,9 %. Протягом 2021 року, частка необоротних активів суттєво зросла, а саме на 23,71 в.п. На основі проведеного аналізу структури активів підприємства, варто відзначити, що протягом 2019-2020 років, активи підприємства склалися з найбільш ліквідних активів. Проте протягом 2021 року, підприємство наростило вартість необоротних активів, що пов'язано з зростанням основних засобів підприємства. Частка витрат майбутніх періодів підприємства на кінець 2021 року склала 55,5 % та зросли протягом року на 2983,33 в.п.

В таблиці 2.4 здійснено порівняльний аналіз абсолютних та відносних змін активів ПП «Ліфт Стандарт», в 2019-2021 роках.

Таблиця 2.4 – Аналіз абсолютних та відносних змін активів ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький в 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
				2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.
Основні засоби	32,4	32,6	883,1	0,2	850,5	0,62	2608,90
Усього необоротних активів	32,4	32,6	883,1	0,2	850,5	0,62	2608,90
Запаси	1890,3	2090,8	1957,5	200,5	-133,3	10,61	-6,38
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	31,1	40,3	40,0	9,2	-0,3	29,58	-0,74
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	89,5	121,9	520,3	32,4	398,4	36,20	326,83
Інша поточна дебіторська заборгованість	13,1	17,3	17,5	4,2	0,2	32,06	1,16
Гроші та їх еквіваленти	186,5	424,3	45,9	237,8	-378,4	127,51	-89,18
Витрати майбутніх періодів	0,9	1,8	55,5	0,9	53,7	100,00	2983,33
Інші оборотні активи	12,2	16,1	26,9	3,9	10,8	31,97	67,08
Усього оборотних активів	2223,6	2712,5	2663,6	488,9	-48,9	21,99	-1,80
Баланс	2256,0	2745,1	3546,7	489,1	801,6	21,68	29,20

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б).

Вартість основних засобів підприємства протягом аналізованого періоду зросла. На кінець 2019 року вартість основних засобів ПП «Ліфт Стандарт» склала 32,4 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість основних засобів підприємства зросла на 0,2 тис. грн або 0,62 % та склала 32,6 тис. грн. Протягом 2021 року вартість основних засобів суттєво зросла, а саме на 850,5 тис. грн або 2608,9 % та склала 883,1 тис. грн. На рисунку 2.6 відображено динаміку основних засобів ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький в 2019-2021 роках.

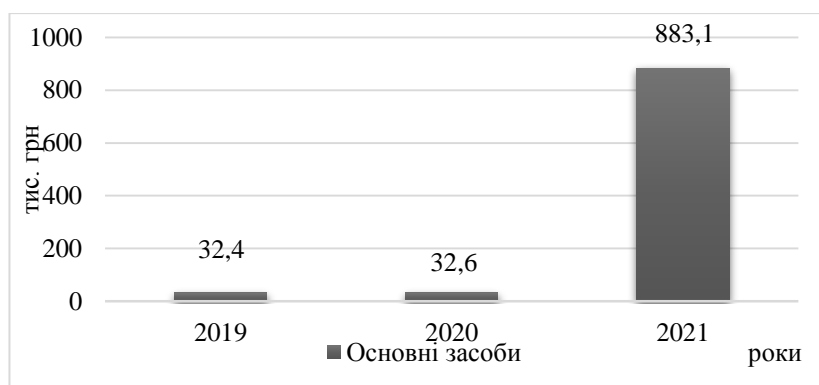

Рисунок 2.6 – Динаміка основних засобів ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

На кінець 2019 року запаси підприємства склала 1890,3 тис. грн. Протягом 2020 року вартість запасів підприємства зросла, в порівнянні з попереднім періодом, на 10,61 % або 205,5 тис. грн та склала 2090,8 тис. грн. На кінець 2021 року вартість запасів підприємства зменшилася на 133,3 тис. грн або 6,38 % і склав 1957,5 тис. грн (рисунку 2.7).

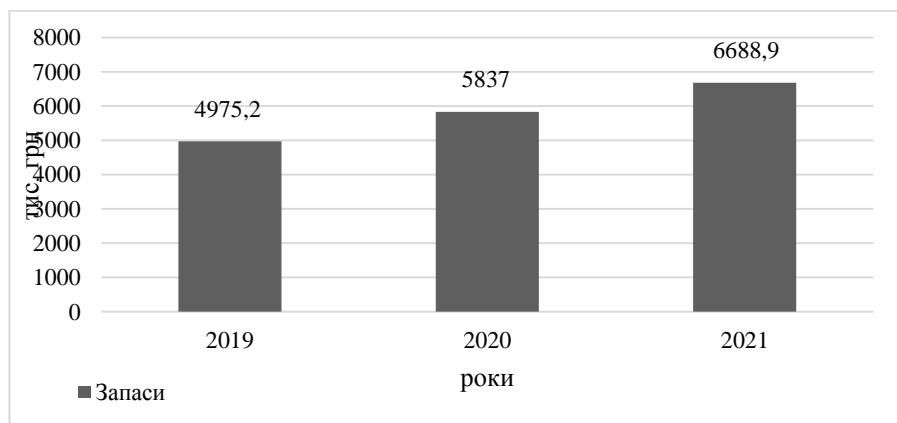

Рисунок 2.7 – Динаміка запасів ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.4

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги підприємства на кінець 2019 року склала 31,1 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги ПП «Ліфт Стандарт» зросла на 9,2 тис. грн або 29,58 % та склала 40,3 тис. грн. На кінець 2021 року дебіторська заборгованість зменшилася на 0,3 тис. грн або 0,74 % та склала 40,0 тис. грн. Вартість дебіторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з бюджетом, на кінець 2019 року склала 89,5 тис. грн. Протягом 2020 року показник збільшився на 32,4 тис. грн або 36,2 % та становив 121,9 тис. грн. На кінець 2021 року даний показник зріс на 398,4 тис. грн або 326,83 % та склав 2,7 тис. грн.

Інша поточна дебіторська заборгованість ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року, склала 13,1 тис. грн. Протягом 2020 року вартість іншої поточної дебіторської заборгованості зросла на 4,2 тис. грн або 32,06 % та склала 17,3 тис. грн. На кінець 2021 році інша поточна дебіторська заборгованість склала 17,5 тис. грн, а її приріст клав 0,2 тис. грн або 1,16 %.

Грошові кошти та їх еквіваленти, на кінець 2019 року склали 186,5 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість грошових коштів підприємства та їх еквівалентів зросла на 237,8 тис. грн або 127,51 % та склала 424,3 тис. грн. На кінець 2021 року вартість грошових коштів ПП «Ліфт Стандарт» зменшилася на 378,4 тис. грн або 89,18 % і склала 45,9 тис. грн.

Витрат майбутніх періодів на кінець 2019 року склали 0,9 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість витрат майбутніх періодів підприємства зросла на 0,9 тис. грн або 100 % та склала 1,8 тис. грн. На кінець 2021 року вартість показника зросла на 53,7 тис. грн або 29,83 % та склала 55,5 тис. грн.

Інші оборотні активи ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склали 12,2 тис. грн. Їх вартість, протягом 2020 року зросла на 3,9 тис. грн або 31,97 % та склала 16,1 тис. грн. На кінець 2021 року, вартість інших оборотних активів підприємства зросла на 10,8 тис. грн або 67,08 % та склала 26,9 тис. грн.

Загальна вартість оборотних активів ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склала 2223,6 тис. грн. Протягом 2020 року вартість оборотних активів

підприємства зросла на 488,9 тис. грн або 21,99 % та склала 2712,5 тис. грн. В 2021 році загальна вартість оборотних активів ПП «Ліфт Стандарт» зменшилася на 48,9 тис. грн або 1,8 % та склала 2663,6 тис. грн. На рисунку 2.8 відображено динаміку оборотних активів підприємства.

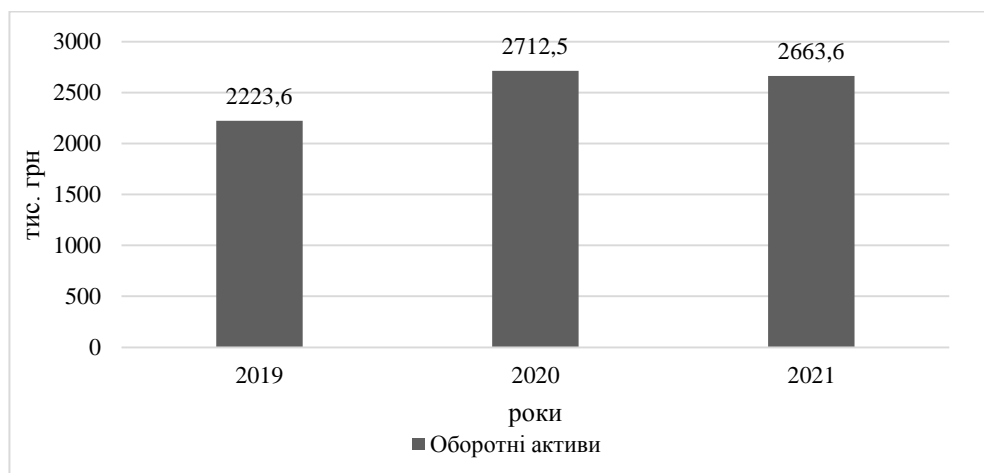

Рисунок 2.8 – Динаміка оборотних активів ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.4

Загальний обсяг активів підприємства протягом аналізованого періоду зростає з 2256 тис. грн до 3546,7 тис грн. На кінець 2019 року вартість активів підприємства склала 2223,6 тис. грн. Протягом 2020 року активи підприємства зросли на 489,1 тис. грн або 21,68 % та склали 2745,1 тис. грн. На кінець 2021 року вартість активів ПП «Ліфт Стандарт» зросла на 801,6 тис. грн або 29,2 % та склала 3546,7 тис. грн.

За даними фінансової звітності ПП «Ліфт Стандарт» (додатки А, Б), в таблиці 2.5 здійснено аналіз джерел фінансування діяльності підприємства в 2019-2021 роках.

В 2019 році найбільшу частку в джерелах фінансування діяльності ПП «Ліфт Стандарт» склав нерозподілений прибуток підприємства. Питома вага якого, в загальній структурі пасивів підприємства, на кінець періоду, склала 91,54 %.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури капіталу ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Частка у пасивах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Зареєстрований (пайовий) капітал	20,0	20,0	20,0	0,89	0,73	0,56	-0,16	-0,16
Нерозподілений прибуток	2065,1	2472,5	2822,0	91,54	90,07	80,13	-1,47	-9,94
Усього власного капіталу	2085,1	2492,5	2842,0	92,42	90,80	80,13	-1,63	-10,67
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8,9	12,4	183,2	0,39	0,45	5,17	0,06	4,71
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	131,2	189,9	264,4	5,82	6,92	7,45	1,10	0,54
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	12,4	19,3	214,8	0,55	0,70	6,06	0,15	5,35
Інші поточні зобов'язання	18,4	31,0	42,3	0,82	1,13	1,19	0,31	0,06
Усього поточних зобов'язань	170,9	252,6	704,7	7,58	9,20	19,87	1,63	10,67
Баланс	2256,0	2745,1	3546,7	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б).

Частка зареєстрованого (пайового) капітал підприємства на кінець 2019 року склала 0,89 %. На кінець 2019 року, питома вага поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом склала 0,46 %. Питома вага поточної кредиторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за товари, роботи, послуги, на кінець 2019 року склала 0,39 % від загальної вартості пасивів підприємства. Частка поточної кредиторської заборгованості підприємства за розрахунками з бюджетом в 2019 році склала 5,82 %. Питома вага поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці на кінець аналізованого періоду склала 0,55 %. Питома вага інших поточних зобов'язань підприємства, на кінець

2019 року становила 0,82 %. В 2019 році в структурі джерел фінансування діяльності ПП «Ліфт Стандарт» переважав власний капітал, частка якого склала 92,42 %.

В 2020 році ПП «Ліфт Стандарт» фінансувало діяльність підприємства за рахунок власних коштів, частка яких становила 90,8 % від загальної структури пасивів підприємства. Питома вага зареєстрованого капіталу підприємства склала 0,73 %, та зменшилася, в порівнянні з 2019 роком на 0,16 в.п. Частка нерозподіленого прибутку ПП «Ліфт Стандарт» на кінець періоду, склала 90,07 % та зменшилася, протягом року, на 1,47 в.п. Протягом 2020 року, питома вага поточної кредиторської заборгованості підприємства за товари, роботи, послуги зросла на 0,06 в.п. та склала 0,45 %. Частка поточної кредиторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з бюджетом, протягом 2020 року зросла на 1,1 в.п. та склала 6,92 %. Протягом 2020 року, питома вага поточної кредиторської заборгованості підприємства за розрахунками з оплати праці зросла на 0,15 в.п. та склала 0,7 %. Частка інших поточних зобов'язань підприємства зросла, на кінець періоду на 0,31 в.п. та склала 1,13 %.

Найбільшу частку в джерелах фінансування діяльності ПП «Ліфт Стандарт», на кінець 2021 року, склав нерозподілений прибуток підприємства. Частка якого, в загальній структурі пасивів склала 80,13 % та зменшилася протягом 2021 року на 9,94 в.п. Питома вага зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства протягом 2021 року, зменшилася на 0,16 в.п. та склала 0,56 %. Частка поточної кредиторської заборгованості підприємства за товари, роботи, послуги на кінець періоду склала 5,17 % та зросла протягом року на 4,71 в.п. Частка поточної кредиторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з бюджетом зросла на 0,54 в.п. та склала 7,45 %. Протягом 2021 року, частка поточної кредиторської заборгованості з оплати праці зросла на 5,35 в.п. та склала 6,06 %. Частка інших поточних зобов'язань ПП «Ліфт Стандарт», в загальній структурі пасивів підприємства на кінець 2021 року склала 1,19 %, та збільшилася, в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року, на 0,06 в.п.

Протягом 2021 року у структурі джерел фінансування діяльності ПП «Ліфт Стандарт» переважали власні кошти, питома вага яких склала 80,13 %, що на 10,67 в.п. менше, в порівнянні з 2020 роком. Частка позикового капіталу ПП «Ліфт Стандарт», в загальній структурі джерел фінансування, на кінець 2021 року склала 19,87 %, та зросла, в порівнянні з 2020 роком на 10,67 в.п.

На рисунку 2.9 відображено структуру капіталу ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький у 2019-2021 роках.

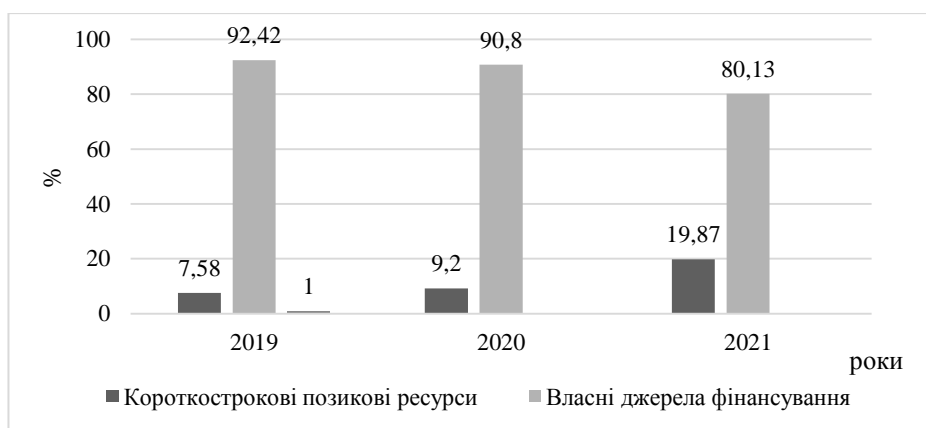

Рисунок 2.9 – Структура капіталу ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.5

В таблиці 2.6 наведено аналіз динаміки основних статей капіталу ПП «Ліфт Стандарт» в 2019-2021 роках. Протягом 2019-2021 року вартість зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства залишилася на сталому рівні та склала 20 тис. грн. На кінець 2019 року вартість нерозподіленого прибутку ПП «Ліфт Стандарт» склала 2065,1 тис. грн. Вартість показника, протягом 2020 року, зросла на 407,4 тис. грн або 19,73 % та склала 2472,5 тис. грн. Протягом 2021 року вартість нерозподіленого прибутку ПП «Ліфт Стандарт» зросла на 349,5 тис. грн або 14,14 % та склала 2822,0 тис. грн. Загальна вартість власного капіталу підприємства в 2019 році склала 2085,1 тис. грн. Загальна вартість власного капіталу ПП «Ліфт Стандарт» протягом 2020 року, зросла на 407,4 тис. грн та склала 2492,5 тис. грн. На кінець 2021 року вартість власного капіталу підприємства склала 2842,0 тис. грн. та зросла на 349,5 тис. грн або 14,02 %.

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки капіталу ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %.	
				2020/ 2019 рр.	2021/ 2020 рр.	2020/ 2019 рр.	2021/ 2020 рр.
Зареєстрований (пайовий) капітал	20,0	20,0	20,0	0,00	0,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	2065,1	2472,5	2822,0	407,4	349,5	19,73	14,14
Усього власного капіталу	2085,1	2492,5	2842,0	407,4	349,5	19,54	14,02
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8,9	12,4	183,2	3,5	170,8	39,33	1377,42
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	131,2	189,9	264,4	58,7	74,5	44,74	39,23
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	12,4	19,3	214,8	6,9	195,5	55,65	1012,95
Інші поточні зобов'язання	18,4	31,0	42,3	12,6	11,3	68,48	36,45
Усього поточних зобов'язань	170,9	252,6	704,7	81,7	452,1	47,81	178,98
Баланс	2256,0	2745,1	3546,7	489,1	801,6	21,68	29,20

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б).

Динаміка власного капіталу ПП «Ліфт Стандарт» наведена на рисунку 2.10.

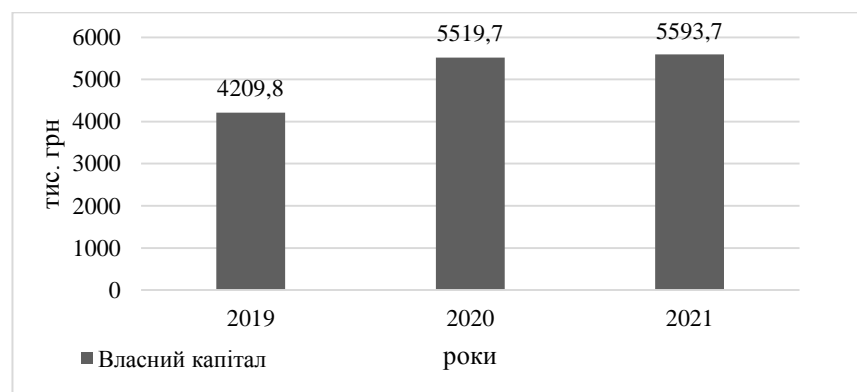

Рисунок 2.10 – Динаміка власного капіталу ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

Поточні зобов'язання ПП «Ліфт Стандарт» складаються з кредиторської заборгованості підприємства. Поточна кредиторська заборгованість підприємства в 2019 році становила 8,9 тис. грн. Протягом 2020 року, поточна заборгованість підприємства за товари, роботи, послуги зросла на 3,5 тис. грн або 39,3 % та склала 12,4 тис. грн. На кінець 2021 року вартість поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги склала 183,2 тис. грн та зросла на 170,8 тис. грн або 1377,42 %. Поточна кредиторська заборгованість ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з бюджетом на кінець 2019 року склала 131,2 тис. грн. Вартість кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, протягом 2020 року зросла на 58,7 тис. грн або 44,74 % та склала 189,9 тис. грн. На кінець 2021 році даний показник зріс на 74,5 тис. грн або 39,23 % та склав 264,4 тис. грн. Вартість поточної кредиторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з оплати праці на кінець 2019 року склала 12,4 тис. грн. Протягом 2020 року, даний показник зріс, в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року, на 6,9 тис. грн або 55,65 % та склав 19,3 тис. грн. На кінець 2021 року абсолютне значення поточної кредиторської заборгованості ПП «Ліфт Стандарт» за розрахунками з оплати праці склало 214,8 тис. грн та зросло протягом року на 195,5 тис. грн або 1012,95 %. Вартість інших поточних зобов'язань ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склала 18,4 тис. грн. Протягом 2020 року їх сума збільшилася на 68,48 % або 12,6 тис. грн та склала 31 тис. грн. На кінець 2021 року вартість інших зобов'язань підприємства зросла, в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року на 36,45 % або 11,3 тис. грн та склала 42,3 тис. грн.

Загальна вартість короткострокового позикового капіталу ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склала 170,9 тис. грн. Протягом 2020 року вартість поточних зобов'язань підприємства збільшилася, у порівнянні з попереднім періодом на 81,7 тис. грн або 47,81 % та склала 252,6 тис. грн. На кінець 2021 року вартість короткострокового позикового капіталу ПП «Ліфт Стандарт» склала 704,7 тис. грн, що на 178,98 % або 452,1 тис. грн більше, ніж у 2020 році (рисунок 2.11).

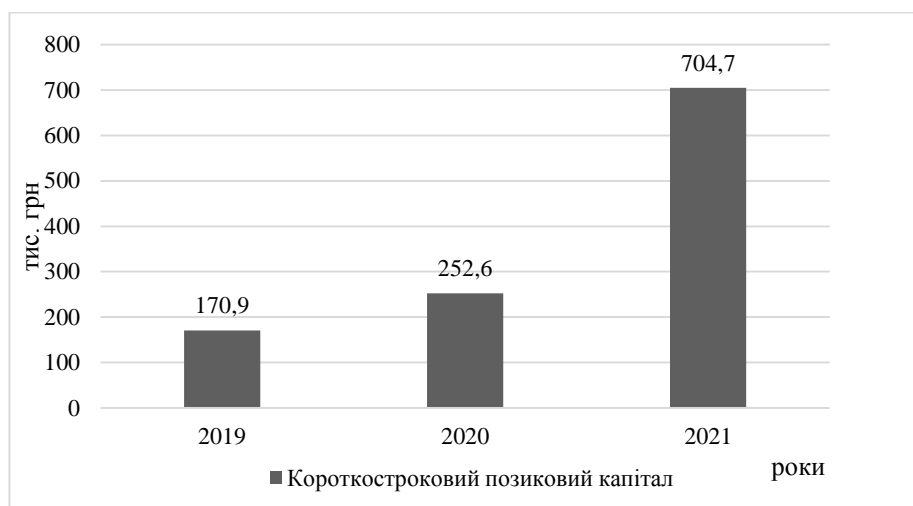

Рисунок 2.11 – Динаміка короткострокового позикового капіталу ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.6

Наступним етапом аналізу фінансово-господарської діяльності ПП «Ліфт Стандарт» є аналіз його фінансових результатів діяльності (таблиці 2.7).

Таблиця 2.7 – Фінансові результати діяльності ПП «Ліфт Стандарт», м. Хмельницький у 2019-2021 роках

Показник	2019 р., тис. грн	2020 р., тис. грн	2021 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/ зменшення), %	
				2020/ 2019 рр.	2021/ 2020 рр.	2020/ 2019 рр.	2021/ 2020 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6874,5	9473,1	13627,7	2598,6	4154,6	37,80	43,86
Разом доходи	6874,5	9473,1	13627,7	2598,6	4154,6	37,80	43,86
Собівартість реалізованої продукції	4027,9	4685,1	7059,2	657,2	2374,1	16,32	50,67
Інші операційні витрати	2247,4	3724,9	4820,5	1477,5	1095,6	65,74	29,41
Разом витрати	6275,3	8410,0	11879,7	2134,7	3469,7	34,02	41,26
Фінансовий результат до оподаткування	599,2	1063,1	1748,0	463,9	684,9	77,42	64,42
Податок на прибуток	119,8	191,4	349,6	71,6	158,2	59,77	82,65
Чистий прибуток	479,4	871,7	1398,4	392,3	526,7	81,83	60,42

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б).

На основі проведеного аналізу фінансових результатів діяльності ПП «Ліфт Стандарт», варто зауважити, що на підприємстві протягом 2019-2021 років чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зростає. Зокрема, в 2019 році підприємство отримало 6874,5 тис. грн чистий дохід від реалізації продукції. Протягом 2020 року дохід товариства від реалізації продукції збільшився на 2598,6 тис. грн або 37,8 % та склав 9473,1 тис. грн. На кінець 2021 року чистий дохід ПП «Ліфт Стандарт» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 4154,6 тис. грн або 43,86 % та склав 13627,7 тис. грн.

В 2019 році вартість собівартості реалізованої продукції ПП «Ліфт Стандарт» склала 4027,9 тис. грн. На кінець 2019 року собівартість реалізованої продукції підприємства зросла на 657,2 тис. грн або 16,32 % та склала 4685,1 тис. грн. Протягом 2021 році собівартість реалізованої продукції ПП «Ліфт Стандарт» збільшилася на 2374,1 тис. грн або 50,67 % та склала 7059,2 тис. грн.

Вартість інших операційних витрати підприємства в 2019 році склала 2247,4 тис. грн. На кінець 2020 року вартість інших операційних витрати ПП «Ліфт Стандарт» зросла 1477,5 тис. грн або на 65,74 % та склала 3724,9 тис. грн. На кінець 2021 року вартість інших операційних витрат склала 4820,5 тис. грн, що на 29,41 % або 1095,6 тис. грн більше, ніж у попередньому періоді.

Фінансові результати до оподаткування ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склали 599,2 тис. грн. На кінець 2020 року, підприємством було отримало позитивний фінансовий результат в сумі 1063,1 тис. грн, що більше на 463,9 тис. грн або 77,42 % від показника попереднього року. Протягом 2021 року, сума фінансового результату до оподаткування ПП «Ліфт Стандарт» зросла на 684,9 тис. грн або 64,42 % та склала 1748,0 тис. грн.

За результатами здійснення фінансово-господарської діяльності в 2019 році ПП «Ліфт Стандарт» отримало прибуток у сумі 479,4 тис. грн. Розмір чистого прибутку підприємства протягом 2020 року зріс на 392,3 тис. грн або 81,83 % та склав 871,7 тис. грн. На кінець 2021 року чистий прибуток ПП «Ліфт Стандарт» склав 1398,4 тис. грн, що більше в порівнянні з попереднім роком на 526,7 тис. грн або 60,42 % (рисунок 2.12).

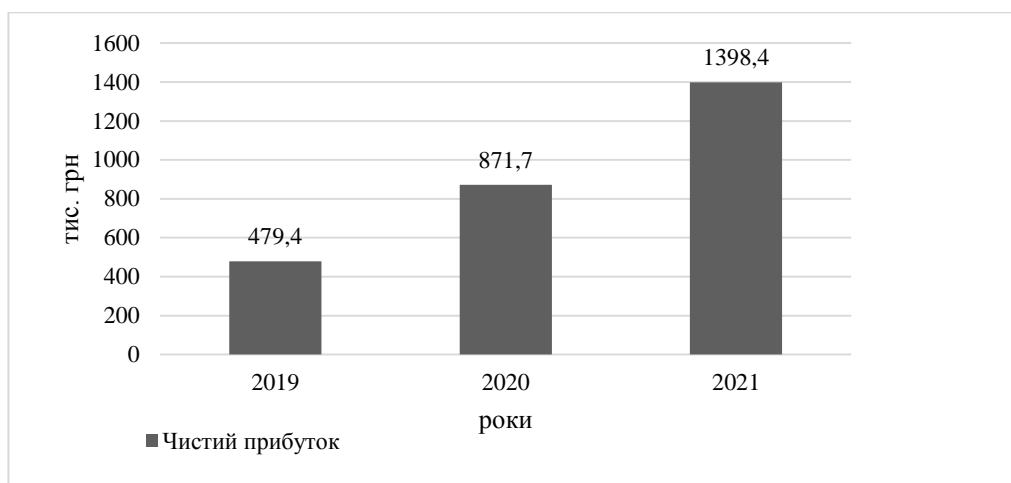

Рисунок 2.12 – Динаміка чистого прибутку ПП «Ліфт Стандарт» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.7

Отже, варто зауважити, що протягом аналізованого періоду діяльність ПП «Ліфт Стандарт» є прибутковою. Найбільше прибутку підприємство отримало в 2021 році. Підприємство для фінансування діяльності не залучало кредитних коштів. Все це відображає позитивну тенденцію з позиції фінансової стабільності, незалежності та стратегічного фінансового розвитку підприємства на перспективу.

3 Напрями удосконалення механізму формування фінансової стратегії в системі управління підприємством

Для формування успішної фінансової стратегії, оцінки перспектив і визначення нових напрямів розвитку підприємства, обґрунтування доцільності його інвестування потрібна усебічна оцінка підприємства. У сучасних умовах господарювання, підприємствами для оцінки потенційних можливостей зростання своєї господарської діяльності застосовують методики аналізу фінансово-господарської діяльності, які базуються на розрахунку різних коефіцієнтів фінансової платоспроможності, кредитоспроможності та динаміки фінансових результатів. Одним із дієвих інструментів формування й реалізації стратегічних цілей суб'єктів господарювання в процесі формування їх фінансової стратегії виступає оцінка фінансового потенціалу підприємства. Фінансовий потенціал підприємства є тим чинником, що впливає на фінансові, кредитні, інвестиційні, інтеграційні та інші відносини між суб'єктами господарювання у процесі їх діяльності в різних сферах функціонування. Тому оцінка фінансового потенціалу підприємства є невід'ємною частиною фінансової стратегії.

Фінансовий потенціал підприємства розглядають «як сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи щодо їх ефективного управління для досягнення загально стратегічних фінансових цілей» [22].

Оцінювання фінансового потенціалу підприємства ґрунтується на аналізі показників його рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, майнового стану тощо [4, с. 163]. Ґрунтовне вивчення значень наведених фінансових показників в динаміці дасть змогу одержати комплексну характеристику діяльності суб'єкта господарювання, його надійності, стійкості, конкурентоспроможності, а відтак, стане основою для формування фінансової стратегії підприємства.

Для визначення рівня фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт» пропонуємо здійснити експрес-аналіз основних показників, що характеризують рентабельність, ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 – Експрес-аналіз фінансових показників ПП «Ліфт Стандарт» за 2019-2021 роки

Показники	Рекомендоване значення	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+, -)	
					2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності)	> 0,5	0,92	0,91	0,80	-0,01	-0,11
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	> 2,0	13,01	10,71	3,78	-2,3	-6,93
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,8	1,95	2,46	0,97	0,51	-1,49
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	> 0,2	1,09	1,68	0,17	0,59	-1,51
Коефіцієнт фінансування	> 1,0	12,0	9,81	4,03	-2,19	-5,78
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0,85-1	0,92	0,91	0,83	-0,01	-0,11
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості)	< 0,5	0,08	0,09	0,2	0,01	0,11
Коефіцієнт самофінансування	> 1,0	4,3	2,83	2,01	-1,47	-0,82
Рентабельність діяльності	> 0,1	0,25	0,32	0,39	0,07	0,07
Рентабельність власного капіталу	> 0,15	0,23	0,35	0,49	0,12	0,14

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б).

З проведеного аналізу, необхідно відзначити, що всі фінансові показники які використовуються для оцінки фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт», протягом аналізованого періоду, перебувають в межах рекомендованих значень, що свідчить про ефективну, стабільну роботу підприємства протягом 2019-2021 років. Підприємство має гарний фінансовий потенціал та запас фінансової міцності на перспективу.

Аналізуючи таблицю 3.1, варто відзначити що в 2019 році активи ПП «Ліфт Стандарт» було забезпечено власними коштами на 92 %, що свідчить про високий рівень фінансової незалежності підприємства. В 2020 році, активи підприємства було забезпечено власними коштами на 91 %. Тоді як на кінець 2021 року, автономність та незалежність підприємства знизилася, а саме на 0,11. Тобто, 80 % активів підприємства фінансувалося за рахунок власних коштів підприємства. Протягом аналізованого періоду підприємство характеризується досить високим рівнем фінансової незалежності та автономності підприємства. Підприємство має достатньо стабільний стан для інвесторів та кредиторів. Тобто, в даному випадку ризик кредиторів ПП «Ліфт Стандарт» зводиться до мінімуму, адже продавши майно, яке сформоване за рахунок власного капіталу, підприємство зможе погасити свої боргові зобов'язання.

Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) відображає достатність ліквідних ресурсів ПП «Ліфт Стандарт» для погашення його поточних зобов'язань. Зокрема, на кінець 2019 року значення показника склало 13,01. На кінець 2020 року значення коефіцієнта поточної ліквідності зменшилося на 2,3 та склало 10,71. В 2021 році значення показника склало 3,78. Протягом 2019-2021 року показник мав досить високе значення, що характеризує ПП «Ліфт Стандарт» як підприємство з дуже високим рівнем ліквідності ресурсів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року становив 1,95. Протягом 2020 року значення показника зросло на 0,51 та склало 2,46. На кінець 2021 року значення коефіцієнта швидкої ліквідності становило 0,97 та зменшилося протягом року на 1,49. Значення коефіцієнта швидкої ліквідності підприємства знаходяться в межах нормативного значення, що свідчить про можливість своєчасної оплати боргів підприємством.

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності протягом 2019-2020 років перебував в межах рекомендованого значення, а саме на кінець 2019 року – 1,09, на кінець 2020 року – 1,68. На кінець 2021 року значення коефіцієнта абсолютної ліквідності зменшилося на 1,51 та склало 0,17, що свідчить про наявність

проблем в ПП «Ліфт Стандарт» з негайним погашенням своєї короткотермінової кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт фінансування відображає залежність підприємств від позикових коштів. Протягом аналізованого періоду значення показника перебуває в межах нормативного значення. На кінець 2019 року його значення склало 12,0. На кінець 2020 року значення показника зменшилося на 2,19 та склало 9,81. В 2019 році коефіцієнт фінансування склав 4,03. Тобто, протягом 2019-2021 років значення показника зменшується, що свідчить про зростання фінансової залежності підприємстві від залучення позик.

Коефіцієнт фінансової стійкості протягом 2019-2020 років перебував в межах рекомендованого значення, а саме 0,85-1,0. В 2019 році значення показника склало 0,92. На кінець 2020 року показник зменшився на 0,01 та склав 0,91. В 2021 році значення коефіцієнта фінансової стійкості склало 0,83. Варто відзначити, що встановлені значення показника фінансової стійкості свідчать про здатність ПП «Ліфт Стандарт» залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості) відображає боргове навантаження на капітал підприємства. Протягом 2019-2021 років боргове навантаження ПП «Ліфт Стандарт» мінімальне. В 2019 році значення показника склало 0,08. На кінець 2020 року коефіцієнт заборгованості зріс на 0,01 та склав 0,09. Протягом 2021 року, значення коефіцієнта позикового капіталу склало 0,2 та зросло, в порівнянні з 2020 роком, на 0,11. Здійснений аналіз свідчить, що досить значна частина активів ПП «Ліфт стандарт» фінансується за рахунок власних коштів.

Значення коефіцієнта самофінансування ПП «Ліфт Стандарт», в 2019-2021 роках, свідчить що підприємство фінансує необоротних активів за рахунок власного капіталу. Зокрема, в 2019 році значення показника склало 4,3. На кінець 2020 року значення коефіцієнта самофінансування зменшилося на 1,43 та склало 2,83. Протягом 2021 року, показник зменшився на 0,82, в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року та склав 2,01.

Рентабельність діяльності є головним показником, який характеризує ефективність роботи підприємства. Протягом аналізованого періоду значення показника ПП «Ліфт Стандарт» зростає з 0,25 до 0,39, що демонструє правильне використання власних коштів підприємством, покриття витрат підприємства за рахунок власних коштів та отримання прибутку.

Рентабельність власного капіталу ПП «Ліфт Стандарт» свідчить про ефективне використання активів підприємства, створених за рахунок власних коштів. Значення показника, протягом 2019-2021 років, зростає з 0,23 до 0,49. Згідно з результатом фінансового показника, підприємство має дуже високу рентабельність власного капіталу.

Усі досліджувані показники тісно взаємопов'язані та в комплексі відображають рівень фінансового потенціалу підприємства. Для визначення рівня фінансового потенціалу за розрахованими коефіцієнтами порівнюємо отримані значення фінансових показників із рекомендованими (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Оцінка фінансового потенціалу за фінансовими показниками [40]

Показник	Рівень фінансового потенціалу підприємства		
	високий	середній	низький
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності)	> 0,5	0,3-0,5	< 0,3
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	> 2,0	1,0-2,0	< 1,0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,8	0,4-0,8	< 0,4
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	> 0,2	0,1- 0,2	< 0,1
Коефіцієнт фінансування	> 1,0	0,5-1,0	< 0,5
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0,85	0,6-0,85	< 0,6
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості)	< 0,5	0,7-0,5	> 0,7
Коефіцієнт самофінансування	> 1,0	0,5-1,0	< 0,5
Рентабельність діяльності	> 0,1	0,05-0,1	< 0,05
Рентабельність власного капіталу	> 0,15	0,1-0,15	< 0,1

Отже, оцінюючи рівень фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт» за фінансовими показниками, варто відмітити, що значення розрахованих коефіцієнтів, в 2019-2021 роках, відповідають рекомендованим (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Рівень фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт» за фінансовими показниками в 2019-2021 роках

Показник	Роки		
	2019	2020	2021
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності)	високий	високий	високий
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	високий	високий	високий
Коефіцієнт швидкої ліквідності	високий	високий	високий
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	високий	високий	середній
Коефіцієнт фінансування	високий	високий	високий
Коефіцієнт фінансової стійкості	високий	високий	середній
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості)	високий	високий	високий
Коефіцієнт самофінансування	високий	високий	високий
Рентабельність діяльності	високий	високий	високий
Рентабельність власного капіталу	високий	високий	високий

Підприємство має високий рівень фінансового потенціалу в 2019-2020 роках. Проте в 2021 році фінансовий потенціал підприємства знижується за такими показниками як коефіцієнт абсолютної платоспроможності та коефіцієнт фінансової стійкості. Варто відзначити, що значення показників не є критичним для діяльності підприємства. Підприємству необхідно знайти шляхи збільшення найбільш ліквідних активів, що дасть змогу покращити платоспроможність ПП «Ліфт Стандарт» в довгостроковому періоді.

З цією метою варто запропонувати ПП «Ліфт Стандарт» сформувати власний механізм формування фінансової стратегії в системі управління підприємством. Такий механізм направлений на реалізацію комплексу етапів та здійснення дій формування і реалізації фінансової стратегії підприємства. Розробка фінансової стратегії підприємства дозволить не лише пристосуватися до впливу зовнішнього середовища, але й забезпечити ефективність роботи підприємства, зростання показників діяльності, конкурентоспроможності у довгостроковому періоді.

Механізм формування фінансової стратегії підприємства ґрунтується на двох елементах, а саме визначенні елементів механізму та етапів формування і реалізації фінансової стратегії підприємства. Етапи механізму формування та реалізації фінансової стратегії в системі управління підприємством, являють

собою набір дій, взаємопов'язаних блоків щодо розробки фінансової стратегії, що дозволить досягнути сформованої мети діяльності підприємства. В рамках блоків механізму формування фінансової стратегії передбачено виокремлення етапів формування фінансової стратегії, дотримання яких гарантуватиме успішне функціонування підприємства в довгостроковій перспективі. Схематично зображення механізму формування та реалізації фінансової стратегії підприємства представлено на рисунку 3.1. Більш детально розглянемо елементи та етапи даного механізму.

Механізм формування фінансової стратегії «являє собою сукупність, послідовність та взаємодію визначених принципів, етапів, методів, дій та інструментів, що визначають процес прийняття оптимальних стратегічних фінансових рішень» [49, с. 223]. Фінансова стратегія суб'єкта господарювання є одним із функціональних різновидів загальної стратегії підприємства, то в процесі її формування застосовуються загальні підходи та закономірності, що притаманні стратегічному управлінню.

Серед елементів механізму формування фінансової стратегії підприємства виділено: об'єкт та суб'єкт, функції, інструменти, принципи, систему забезпечення (інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, програмно-технічне, кадрове). Здійснення взаємопов'язаних дій, реалізація етапів, функцій дозволяє не лише досягнути цілей механізму, а й забезпечити успішне його використання, організацію, контроль за результатами.

Важливим елементом механізму формування фінансової стратегії підприємства є суб'єкт, якими є власники та керівництво, підрозділи фінансового спрямування. Щодо об'єкта, то в рамках механізму ним є фінансові ресурси підприємства, фінансові результати діяльності підприємств, фінансові показники діяльності суб'єкта господарювання.

Функції та принципи механізму формування фінансової стратегії підприємства було розглянуто та описано в попередніх розділах кваліфікаційної роботи. Важливе значення для використання, впровадження механізму формування фінансової стратегії відіграє система забезпечення.

Рисунок 3.1 – Механізм формування та реалізації фінансової стратегії в системі управління підприємством

Джерело: сформовано авторами на основі [7, 29, 49]

В межах механізму формування фінансової стратегії підприємства передбачено поділ всіх етапів розробки та реалізації фінансової стратегії на блоки:

– перший блок – визначення ключових елементів фінансової стратегії підприємства. Ключовими елементами даного блоку є: визначення головної мети (місії); встановлення головних цілей та завдань фінансової стратегії, які зумовлюють фінансовий аспект усіх видів діяльності суб'єкта господарювання; визначення періоду реалізації стратегії від якого залежить основний зміст фінансової стратегії; аналіз факторів та чинників впливу зовнішнього середовища на фінансову діяльність підприємства;

– другий блок – оцінка стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства. У ході даного блоку здійснюється: аналіз та оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання з метою виявлення фінансових можливостей та фінансових резервів підприємства для його розвитку на перспективу; аналіз факторів внутрішнього фінансового середовища підприємства для визначення їх впливу на кінцеву мету діяльності підприємства; оцінку фінансового потенціалу підприємства з метою встановлення його рівня для забезпечення стратегічних можливостей фінансового розвитку суб'єкта господарювання. Оцінка фінансового потенціалу підприємства має включати стратегічне і тактичне планування; вибір ефективних фінансових інструментів, у тому числі в рамках прийнятих інвестиційних рішень, управління фінансовими ризиками підприємства, контроль за фінансовими потоками підприємства. Фінансовий потенціал підприємства визначається на основі ряду показників, в основі яких лежить оцінка фінансового стану підприємства, результатів його діяльності, ефективності формування та використання фінансових ресурсів;

– третій блок – розробка та вибір варіантів фінансової стратегії підприємства. На даному етапі необхідно приділяти увагу: розробці можливих варіантів фінансової стратегії підприємства; обґрунтуванню системи еталонів вибору фінансової стратегії серед множини варіантів розроблених стратегій;

діагностиці та вибору найбільш оптимального варіанту стратегії; визначення складових фінансової діяльності підприємства за конкретними напрямками;

– четвертий блок – реалізація розробленої фінансової стратегії підприємства. У ході даного блоку здійснюється: визначення та формування системи заходів щодо реалізації фінансової стратегії підприємства, які забезпечать послідовність дій у межах та сферах діяльності підприємства, що спрямовані на досягнення бажаних фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання; реалізація фінансової стратегії, що передбачає взаємодію підприємства із зовнішніми стейкхолдерами. Саме реалізація фінансової стратегії дає змогу оцінити можливості досягнення запланованого стану функціонування підприємства;

– п'ятий блок – контроль за виконанням розробленої фінансової стратегії підприємства. На даному етапі здійснюється: процес постійного відстеження реалізації розробленої фінансової стратегії засобами контролю та моніторингу, за результатами якого забезпечується встановлення рівня отримання фактичних, проміжних та кінцевих результатів діяльності, відносно запланованих, та своєчасне редагування фінансової стратегії суб'єкта господарювання; оцінка якості фінансової стратегії, яка здійснюється на основі аналізу кількісних та якісних параметрів, що дає можливість комплексно охарактеризувати результат, власне процес фінансової діяльності підприємства і за необхідності корегувати складові фінансової стратегії підприємства [29]. Моніторинг за реалізацією фінансової стратегії підприємства необхідно здійснювати за різними напрямками, зокрема: координації (цілей, місії, мети, операційних і стратегічних фінансових планів підприємства), стратегування (формування пропозицій щодо адаптації організаційної структури підприємства до вимог реалізації фінансової стратегії), інформаційне забезпечення (організація та підтримка системи фінансового управління, складання консолідованої фінансової звітності та підготовка аналітичних звітів для менеджменту підприємства), внутрішній консалтинг (надання підтримки з формування та реалізації управлінських рішень щодо фінансової, інвестиційної діяльності підприємства).

Ефективним інструментом моніторингу за реалізацією фінансової стратегії на підприємстві може стати технологія бюджетування, яка має широкі можливості для інтеграції як з іншими інструментами та методами фінансового управління бізнесом, так і з різними неекономічними заходами, складовими частинами концепції сталого розвитку.

Варто зауважити, що ефективність фінансової стратегії підприємства залежить від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища діяльності підприємства. У зв'язку з цим необхідно здійснювати постійне спостереження і аналіз подій, які визначають економіко-правові умови фінансової діяльності суб'єкта господарювання, і враховувати їх в процесі розроблення його фінансової стратегії. Аналіз цих факторів дозволить приймати рішення, що забезпечать розвиток підприємства на довгостроковий період та досягнення поставленої мети діяльності суб'єкта господарювання. Фактори зовнішнього середовища потрібно розглядати з позиції поділу на фактори прямого та непрямого впливу. До факторів прямого впливу належать ті, що безпосередньо впливають на механізм формування фінансової стратегії підприємства та її реалізації. Під факторами непрямого впливу маються на увазі ті, що можуть не здійснювати прямого негайного впливу на фінансову діяльність підприємства, проте опосередковано впливають на його функціонування. До таких факторів слід віднести: грошово-кредитну політику країни, зміну економічного потенціалу країни, інфляцію та темпи її зростання, рівень життя та платоспроможність населення, інвестиційну політику в країні, політичні та нормативно-правові зміни та інші. Таким чином, необхідність врахування впливу багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, що динамічно змінюються в часі, вимагають постійного контролю та зміни фінансової стратегії підприємства відповідно до тенденцій розвитку середовища функціонування підприємства.

Успіх реалізації фінансової стратегії підприємства гарантується, коли стратегічні фінансові цілі відповідають реальним фінансовим можливостям діяльності суб'єкта господарювання. Визначити єдиний підхід до формування фінансової стратегії підприємства досить складно, адже кожен суб'єкт

господарювання має свої особливості. Необхідно генерувати таку фінансову стратегію, яка б мінімізувала ризики і сприяла збільшенню прибутковості підприємства, підвищенню його конкурентоспроможності та фінансової стійкості на ринку.

Запропонований механізм формування і реалізації фінансової стратегії з виокремленими блоками та етапами, дозволяє визначити об'єкти та суб'єкти розробки фінансової стратегії підприємства, врахувати цілі, місію та завдання функціонування підприємства та комплексно оцінити його фінансовий потенціал для вибору оптимального варіанту фінансової стратегії.

Отже, формування фінансової стратегії є одним з найбільш важливих аспектів фінансової діяльності підприємства, що дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з фінансовим розвитком підприємства на довгострокову перспективу.

Висновки

В першому розділі кваліфікаційної роботи вивчено теоретичні засади формування фінансової стратегії підприємства, визначено та поглиблено сутність фінансової стратегії підприємств, висвітлено особливості фінансової стратегії підприємств в умовах економічної невизначеності. В роботі, на основі аналізу існуючих визначень, систематизовано підходи до трактування поняття «фінансова стратегія підприємства» та запропоновано авторське визначення даного поняття. Фінансова стратегія підприємства – це комплекс стратегічних фінансових цілей та завдань підприємства, які пов'язані із фінансуванням, інвестуванням, розподілом фінансових ресурсів, досягнення яких забезпечує стійкі конкурентні переваги та максимізацію вартості підприємства.

Встановлено роль і місце фінансової стратегії підприємства в системі стратегій підприємства. Фінансова стратегія підприємства є елементом функціональної стратегії та виступає складовою загальної (корпоративної) стратегії підприємства. З урахуванням місця і ролі фінансової стратегії в системі стратегій підприємства виділено її основні сутнісні характеристики.

На основі аналізу економічної літератури, систематизовано основні принципи формування фінансової стратегії підприємства.

Визначено, що переважна більшість науковців, теоретичні положення формування фінансової стратегії підприємства, структурує в розрізі етапів стратегічного фінансового розвитку підприємства. Базуючись на проведеному дослідженні, в кваліфікаційній роботі, етапи формування фінансової стратегії згруповано у загальну схему.

В другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено аналіз стратегічних напрямів розвитку вітчизняних підприємств малого бізнесу. В роботі вивчено динаміку кількості підприємств малого бізнесу в 2017-2021 роках, виокремлено обсяги реалізованої продукції підприємства малого бізнесу України, здійснено аналіз балансових показників діяльності суб'єктів малого бізнесу в 2017-2022

роках. Встановлено, що протягом 2017-2021 років, діяльність переважної більшості малих підприємств була прибутковою. Протягом 2021 року частка прибуткових підприємств малого бізнесу зросла, в порівнянні з 2020 роком та склала 72,8 %, тоді як частка збиткових підприємств малого бізнесу зменшилася та склала 27,2 %.

Фінансові результати діяльності малих підприємств характеризуються позитивною тенденцією до зростання в 2021 році, в порівнянні з отриманими збитками в 2020 році. Варто відзначити, що особливістю діяльності малих підприємств є відсутність необхідного запасу міцності для здійснення діяльності під впливом непередбачуваних ситуацій в економіці України.

Дослідження кваліфікаційної роботи проводилось за результатами діяльності ПП «Ліфт Стандарт». Основним видом діяльності підприємства є ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.

В роботі здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Ліфт Стандарт» в 2019-2021 роках.

Протягом 2019 -2021 років, основну частку в загальній структурі активів товариства склали запаси, питома вага яких коливалася від 55,19 % до 83,79 %. Структура активи підприємства в переважній більшості складається з оборотних активів, які є найбільш ліквідним. Загальна вартість оборотних активів ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склала 2223,6 тис. грн. Протягом 2020 року вартість оборотних активів підприємства зросла на 488,9 тис. грн або 21,99 % та склала 2712,5 тис. грн. В 2021 році загальна вартість оборотних активів ПП «Ліфт Стандарт» зменшилася на 48,9 тис. грн або 1,8 % та склала 2663,6 тис. грн. Загальний обсяг активів підприємства протягом аналізованого періоду зростає з 2256 тис. грн до 3546,7 тис грн.

Проведено аналіз джерел фінансування діяльності ПП «Ліфт Стандарт». Протягом 2019-2021 років найбільшу частку в джерелах фінансування діяльності підприємства склав нерозподілений прибуток підприємства. Питома вага якого в загальній структурі пасивів підприємства, коливалася в межах 80,13 – 91,54 %.

В структурі джерел фінансування діяльності ПП «Ліфт Стандарт», протягом аналізованого періоду, переважали власні кошти. Загальний обсяг власного капіталу підприємства в 2019 році склав 2085,1 тис. грн, в 2020 році – 2492,5 тис. грн, в 2021 року – 2842,0 тис. грн.

На основі проведеного аналізу фінансових результатів діяльності ПП «Ліфт Стандарт», варто зауважити, що діяльність підприємства протягом 2019-2021 років була прибутковою. Розмір якого в 2019 році склав 479,4 тис. грн, в 2020 році – 871,7 тис. грн, в 2021 році – 1398,4 тис. грн. Загальна вартість короткострокового позикового капіталу ПП «Ліфт Стандарт» на кінець 2019 року склала 170,9 тис. грн. Протягом 2020 року вартість поточних зобов'язань підприємства збільшилася, у порівнянні з попереднім періодом на 81,7 тис. грн або 47,81 % та склала 252,6 тис. грн. На кінець 2021 року вартість короткострокового позикового капіталу ПП «Ліфт Стандарт» склала 704,7 тис. грн, що на 178,98 % або 452,1 тис. грн більше, ніж у 2020 році.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи, обґрунтовано що одним із дієвих інструментів формування й реалізації стратегічних цілей суб'єктів господарювання в процесі формування їх фінансової стратегії виступає оцінка фінансового потенціалу підприємства. В роботі запропоновано здійснити експрес-аналіз фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт» на основі показників, що характеризують рентабельність, ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. З проведеного аналізу, дійшли висновків, що всі фінансові показники які використовуються для оцінки фінансового потенціалу ПП «Ліфт Стандарт», протягом аналізованого періоду, перебувають в межах рекомендованих значень, що свідчить про ефективну, стабільну роботу підприємства протягом 2019-2021 років. В роботі визначено рівень фінансового потенціалу підприємства на основі порівняння розрахованих показників з їх рейтинговими значеннями для малих підприємств. В ході чого, встановлено, що ПП «Ліфт Стандарт» має високий рівень фінансового потенціалу в 2019-2020 роках. Проте в 2021 році фінансовий потенціал підприємства знижується за такими показниками як коефіцієнт абсолютної платоспроможності та коефіцієнт

фінансової стійкості. Варто відзначити, що значення показників не є критичним для діяльності підприємства. Підприємству необхідно знайти шляхи збільшення найбільш ліквідних активів, що дасть змогу покращити платоспроможність ПП «Ліфт Стандарт» в довгостроковому періоді.

З цією метою запропоновано ПП «Ліфт Стандарт» механізм розробки фінансової стратегії в системі управління підприємством. Такий механізм направлений на реалізацію комплексу етапів та здійснення дій формування і реалізації фінансової стратегії підприємства. Розробка фінансової стратегії підприємства дозволить не лише пристосуватися до впливу зовнішнього середовища, але й забезпечити ефективність роботи підприємства, зростання показників діяльності, конкурентоспроможності у довгостроковому періоді.

Механізм формування фінансової стратегії підприємства ґрунтується на двох елементах, а саме визначенні елементів механізму та етапів формування і реалізації фінансової стратегії підприємства. Етапи механізму формування та реалізації фінансової стратегії в системі управління підприємством, являють собою набір дій, взаємопов'язаних блоків щодо розробки фінансової стратегії, що дозволить досягнути сформованої мети діяльності підприємства. В рамках блоків механізму формування фінансової стратегії передбачено виокремлення етапів формування фінансової стратегії, дотримання яких гарантуватиме успішне функціонування підприємства в довгостроковій перспективі.

Запропонований механізм формування і реалізації фінансової стратегії з виокремленими блоками та етапами, дозволяє визначити об'єкти та суб'єкти розробки фінансової стратегії підприємства, врахувати цілі, місію та завдання функціонування підприємства та комплексно оцінити його фінансовий потенціал для вибору оптимального варіанту фінансової стратегії.

Список використаних джерел

1. Аранчій В. І., Зоря О. П. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємства / В. І. Аранчій, О. П. Зоря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 2. – С. 156-159.
2. Асаніна А. В. Фінансова стратегія як необхідний фактор успіху підприємства в умовах нестабільної економіки / А. В. Асаніна. – 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/300/289> (дата звернення: 15.10.2022).
3. Білик М. Д. Стратегічне управління та стратегії підприємства / М. Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – №4. – С. 143-149.
4. Бондар А. О. Оцінка фінансового потенціалу підприємства / А. О. Бондар, П. М. Куліков, О. Г. Шкуропат, О. М. Капінос // Економіка підприємства. – 2017. – № 4. – 161-165.
5. Бортнік С. М. Функціонування малого та середнього підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / С. М. Бортник // Економіка та суспільство. – 2022. – № 36. – С. 63-69.
6. Бруслиновська І. В. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії підприємства / І. В. Бруслиновська, В. І. Матвійчук // Економіка і організація управління. – 2018. – № 3 (31). – С. 100-111.
7. Васильців Т. Г. Тенденції формування та реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості й платоспроможності підприємства / Т. Г. Васильців, Х. М. Волянчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – № 25 (1). – С. 243-247.
8. Веселовський А. В. Теоретичні основи формування фінансового потенціалу та фінансової стратегії підприємств / А. А. Маркевич, А. В. Веселовський, Н. А. Хрущ // Фінансові аспекти розвитку економіки

України: теорія, методологія, практика : Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол. : Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та інші (відп. ред. Н. А. Хрущ). – Хмельницький : ХНУ, 2022. – С. 18-20.

9. Гарькова В. Ф. Фінансова стратегія у системі економічної безпеки вітчизняних підприємств на регіональному рівні / В. Ф. Гарькова, А. Ю. Кліщевська // Економіка та держава. – 2021. – № 7. – С. 48-51.

10. Гончаренко О. М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації / О. М. Гончаренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 1. – № 56. – С. 35-40.

11. Грінченко Ю. Л. Оцінка стратегій галузевого розвитку методом матричного аналізу / Ю. Л. Грінченко // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2020. – Т. 19. – Вип. 2. – С. 188-209.

12. Гудзь О. І. Формування фінансової стратегії підприємства / О. І. Гудзь // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – № 24 (1). – С. 107-110.

13. Данилюк М. О. Етапи формування фінансової стратегії підприємства / М. О. Данилюк, О. Я. Савко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/1684/Danilyuk.pdf?sequen> (дата звернення: 30.10.2022).

14. Дернова І. А. Проблеми малого та середнього бізнесу в умовах пандемії Covid-19: європейський вимір // І. А. Дернова, Т. М. Боровик // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2022. – № 1 (7). – С. 57-70.

15. Дикань Л. В. Стратегічне управління фінансовими ресурсами промислового підприємства / Л. В. Дикань // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 12-18.

16. Домбровська С. О. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні / С. О. Домбровська, І. С. Ляпіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 25. Ч. 1. – С. 138-141.

17. Дядченко О. С. Принципи формування фінансової стратегії сталого розвитку підприємства / О. С. Дядченко, Т. О. Ставерська // Актуальні проблеми та перспективи розвитку України. – 2022. – С. 108-110. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12915/1/Aktualni%20problem%20ta%20perspektivi%20rozvitku%20Ukrayini_2022_108-110.pdf (дата звернення: 28.10.2022).
18. Забаріна К. Ф. Особливості використання інструментів стратегічного менеджменту з метою комплексної оцінки фінансової діяльності підприємства / К. Ф. Забаріна, І. А. Нечаєва // Економічний аналіз. – 2014. – № 3. – С. 37-43.
19. Завідна Л. Д. Формування фінансової стратегії підприємства готельного господарства / Л. Д. Завідна // Бізнес Інформ. – 2018. – № 4. – С. 430-435.
20. Зайцева Л. О. Методичні засади розробки фінансової стратегії сталого розвитку публічних компаній / Л. О. Зайцева // Причорноморські економічні студії. – 2021. – № 67. – С. 97-104.
21. Іващенко А. І. Фінансова стратегія підприємства: розробка та реалізація в умовах девелоперської компанії / А. І. Іващенко, К. Ф. Юсупова // Економіка та держава. – 2018. – № 1. – С. 45-49.
22. Ковальчук Н. О. Оцінка фінансового потенціалу підприємства / Н. О. Ковальчук // Економіка та суспільство. – 2021. – № 34. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1001> (дата звернення: 15.11.2022).
23. Коляденко С. В. Аналіз фінансових стратегій для підвищення конкурентоспроможностей підприємства / С. В. Коляденко, А. М. Стратій // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 22. – С. 17-23.
24. Коцеруба Н. В. Заходи та методи контролю та аналізу за реалізацією фінансової стратегії на підприємстві / Н. В. Коцеруба, І. Г. Крупельницька // Economic Sciences. – 2022. – № 19 (142). – С. 46-49.
25. Кравченко О. В. Поняття стратегії розвитку підприємства / О. В. Кравченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_023.pdf (дата звернення: 21.10.2022).

26. Лазорчин В. А. Теоретико-методичні основи формування фінансової стратегії підприємства / В. А. Лазорчин // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 3. – С. 185-191.

27. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. – 2008. – № 3 – С. 113.

28. Макаренко П. М. Формування фінансової стратегії підприємства та її значення у конкурентному ринковому середовищі / П. М. Макаренко, В. І. Аранчій, О. П. Зоря, Ю. П. Лашко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.1/003.pdf> (дата звернення: 16.10.2022).

29. Мироненко Є. В. Сучасний стан формування фінансової стратегії в системі управління промисловим підприємством / Є. В. Мироненко, С. О. Баркова, В. В. Єржакова // Економічний вісник Донбасу. – 2020. – 3 (61). – С. 120-130.

30. Мица Н. В. Економічна сутність та роль фінансової стратегії в системі управління підприємством / Н. В. Мица, В. В. Мица // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 239-247.

31. Наумова Л. Ю. Фінансова стратегія економічного розвитку підприємств / Л. Ю. Наумова // Наука й економіка. – 2014. – №34. – С. 134-139.

32. Носач І. В. Сутність та роль фінансової стратегії вітчизняних підприємств / І. В. Носач, Д. О. Лебедева // Бізнес Інформ. – 2018. – № 11. – С. 409-413.

33. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Л. Д. Буряк, А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2010. – 384 с.

34. Пожарська А. С. Методичний підхід до оцінки фінансового потенціалу на основі визначення таксономічного показника. / А. С. Пожарська // Управління розвитком. – 2013. – № 18 (158). – С. 34-37.

35. Показники діяльності великих, середніх, малих та мікропідприємств/ Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2022).
36. Ревуцька А. О. Стратегія управління підприємствами малого та середнього бізнесу / А. О. Ревуцька, Г. І. Дибенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/100.2/9.pdf> (дата звернення: 21.10.2022).
37. Роганова Г. О. Визначення фінансової стратегії підприємства кондитерської промисловості в рамках аналізу його фінансової стійкості / Г. О. Роганова, В. В. Ярина // Бізнес Інформ. – 2021. – №2. – С. 286-292.
38. Романишин В. О., Бернацька А. О. Фінансова стратегія та її роль у забезпеченні стійкого розвитку підприємства / В. О. Романишин, А. О. Бернацька // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 2.– С. 54-62.
39. Рудика В. А. Теоретичні аспекти стратегії розвитку фінансів підприємств / В. А. Рудика, Н. А. Маковецька // Економіка і суспільство. – 2017. – № 10. – С. 343-346.
40. Селезень О. М. Оцінка фінансового потенціалу підприємства / О. М. Селезень. – 2017. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/5321/183.pdf> (дата звернення: 18.11.2022).
41. Семенов А. Г. Класифікація видів фінансової стратегії підприємства / А. Г. Семенов, О. О. Єропутова, О. О. Плаксюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2012. – №1. – С. 163-170.
42. Стадник В. В. Стратегія диверсифікації в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : монографія / В. В. Стадник, М. А. Йохна, Г. О. Соколюк. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 202 с.
43. Стахова М. В. Потенціал як основа формування конкурентоспроможності підприємства / М. В. Стахова, О. В. Малик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 468-473.

44. Сумець О. М. Основи стратегічного менеджменту сучасного підприємства / О. М. Сумець. – Харків: Планета-принт, 2016. – 288 с.
45. Хаванова М. С. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства (на прикладі автомобілебудівних підприємств): дис. ... канд. екон. наук : 21.04.02 / ВНЗ «Університет економіки і права «Крок»», Київ, 2015. – 218 с.
46. Халатур С. М. Антикризове управління малим бізнесом як запорука забезпечення фінансової стратегії та ефективності агровиробництва / С. М. Халатур, Г. Є. Павлова, С. В. Качула, Л. О. Сітало // Агросвіт. – 2022. – № 2. – С. 10-17.
47. Хрущ Н. А. В. Механізм формування та реалізації фінансової стратегії в системі управління підприємством / Н. А. Хрущ, А. В. Лісова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 5. – С. 140-142.
48. Шевченко Т. Є. Методичні підходи до управління фінансовою стратегією підприємства / Т. Є. Шевченко, О. І. Лозовська // Сучасні проблеми економіки та підприємництва. – 2014. – Вип. 14. – С. 225-230.
49. Юрченко Ю. О. Основні етапи розроблення фінансової стратегії будівельних підприємств / Ю. О. Юрченко // Економічний вісник університету. – 2019. – № 41. – С. 221-228.
50. Янковська В. А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства / В. А. Янковська // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – № 50 (1023). – С. 182-187.

Додатки